

Bidrag till konferens

5. Føroysk og norðurlendsk kvæði í altjóða eygum,

<http://ballads2015.fo>

SAMMANDRAG

Kvädens särskilda egenskaper och funktioner – en mellanfolklig tillgång

Martin Strid, Dalarna

Bidraget utreder vad som är färökvädens typiska drag och skissar möjligheten att dessa blir ett nytt inslag i en världsomspännande kultur.

Färökvädets rytmiska egenskaper gör dansen mer intressant för de dansande, vilket kan ha bidragit till dess överlevnad och starka ställning fram till nutid: Ett typiskt kväde går i entakt (1/4). I två tredjedelar av de färöiska kvädena är antalet taktslag i varje vers ett udda tal och i hälften är det ett primtal. Vanligast är talen 29 och 31. Därigenom kan versen aldrig gå "jämnt ut" med dansen, som har sex steg.

Taktmönstren i sextio färöiska (även danska) kvaddansmelodier och några andra nordiska visor jämförs. Ojämnt antal taktslag verkar vara vanligare bland äldre kväden. Svensk folkmusik har jämnare taktmönster än färökväden, men enstaka satser i ålderdomliga låtar kan ha udda antal takter.

En stor andel av kvädets text består av upprepning, därför är det lätt att sjunga med. Ofta utgör omkvädet större delen av varje vers. Dessutom kan omkvädet i sig upprepa några ord, upp till sju taktdelar, men oftast sex eller fyra. Även hela eller delar av verser kan återkomma. Också melodien återkommer gärna till samma tongångar. Allt detta bidrar till kvaddansens suggestiva karaktär. Vanligaste längderna

för tongångar i de undersökta kvädena var 14, 7 ellerså 16 taktslag.

Det har påståtts, att färöiska språket överlevt under främmande styre till viss del tack vare kvaddansen. Vid en jämförelse mellan Färöarna och Dalarna synes detta påstående sannolikt. Kvädets förmåga att vara en "fästning" för språket är användbar även för andra språk. Ett slikt språk är esperanto, vars talare är glest utspridda i mer än hundra länder.

Under år 2014 har några färöiska kväden översatts till esperanto. Detta språk har en hög förmåga att följa originalets text väldigt nära till både innehåll, rytm och rim. De fem första helt översatta kvädena är Sigurdskvädets tåt Regin smed, Ormen länge, Brestiskvädets, Vilmundskvädets och Äldre Sigmundskvädets. Som jämförelse har ett av dem också översatts till svenska och orsmål, dock utan vetenskapliga slutsatser.

Ett kväde kan fylla flera funktioner samtidigt: starkare social samvaro, språkövning och historisk bildning. Under översättningsarbetet föddes tanken på att skalda nya kväden om esperantorörelsens hjältar. Tio råd om egenskaper hos sådana kväden och exempel på skaldning gives. Det första av dessa internationella nya hjältekväden efter färöiskt föredöme handlar om Valdemar Langlet (1872-1960). Kvädet följer ett gammalt taktmönster med 29 taktdelar i varje vers varav 15 i omkvädet. Både Valdemara och Bresta baladoj skall sjungas i kvaddans på världskongress för första gången i slutet av juli 2015.

(22+70+40+77+56+62+89=416 ord)

Kvädens särskilda egenskaper och funktioner – en mellanfolklig tillgång

Kan en tradition från forntiden, som överlevt i ett avsides hörn av Europa, bli ett inslag och till och med en viktig tillgång i en ny och världsomspännande kultur?

av Martin Strid, Dalarna, civilingenjör och spelman, tonstavningens uppfinnare, redaktör för Norda Kantaro.

Innehåll

Sammandrag	1
Kvädens särskilda egenskaper och funktioner – en mellanfolklig tillgång.....	2
1. En personlig historia	2
2. Kvädets taktegenskaper	3
3. Upprepningar i ett kväde.....	5
4. Jämför med låtar	7
5. Tonomfång.....	8
6. Kväden stärker språket.....	9
7. En jämsidig översättning.....	9
8. Nya kväden	10
9. Några ord om skaldning.....	11
10. Hänvisningar	13
Bilaga 1. Jämförelsetabell.....	15
Bilaga 2. Kväderna tonstavade	20
Bilaga 3. Tonstavning	26
Bilaga 4. Vers- och tongångslängd.....	28
Bilaga 5. Brestiskvädet	29
Bilaga 6. Valdemarskvädet	37

1. En personlig historia

Mycket av det som jag kommer att säga kan verka banalt för en som, i motsats till mig, har ägnat färöiska kväden akademiska studier och yrkesmässig forskning. Men kanske kommer en del av mitt föredrag att innehålla nyheter även för dessa lyssnare.

Färöiska kväden har fascinerat mig ända sedan jag som student i Göteborg år 1978 fick vara med om att en färöing på ett folkmusikhus ledde en långdans. På ett bibliotek letade jag samma år reda på en gammal bok med Sigurdskvädet, tryckt 1822, både Regin smed och Brynhilds tåt. Jag förstod inte vad det stod, men visste att jag någon gång i framtiden skulle taga reda på det och översätta texten, kanske till svenska men säkert till esperanto, som jag då ännu inte kunde men hade bestämt mig för att lära mig – vilket jag gjorde fem år senare. Jag tog fotostatkopior av texten i stort format (A3), en betydande kostnad för en student på den tiden.

Kopiorna har sedan följt med mig i alla år till 2014, då jag äntligen började översätta kvaddanser. Den första kvaddansen var Sinklarvisan, som jag vart klar med på några dagar (under lediga stunder). Men sedan, när jag gav mig i kast med Regin smed, tarvade jag språkstöd. Först tog jag hjälp av ordboken Färöord, som fanns på kommunens bibliotek och som jag lånade om och om och om igen. Melodin hade jag hittat tidigare, men fann nu fler varianter på

internet liksom en delvis annan text. När jag satte samman bägge textvarianterna (från Strömö och Suderö) fick jag en version på 163 verser.

Efter Regin smed fortsatte jag med Ormen långe, Brestiskvädet, Vilmundskvädet, äldre Sigmundskvädet och några till, som ännu inte är färdiga. Några av översättningarna har fler verser än originalet. Det kommer av att någon vers kunde översättas på två olika vis och bägge var bra. Jag är säker på att samma sak skett med originaltexten också i gången tid, eftersom det här och var finns två eller tre verser i följd som liknar varandra men har olika rim. Se till dömes Regin smed, NK 4401¹, verserna '30-31 (&: Eystantil undir heygnum...), '80-81 (&: Smíða (skalt) tú mær svørðið...) eller *91-92 (&: Báðar tekur?legði hann svørðslutirnar...)

Jag beställde Føroysk-dansk orðabók då den jag hade inte räckte till. Med i paketet från bokhandeln i Torshamn kom en liten broschyr med inbjudan till denna konferens. Därför är jag här nu.

Varför översätter jag till esperanto? – Av två orsaker: Dels på grund av kvaliteten i översättningen. Med esperanto kan man följa originalets text nästan ordagrant utan att mista rim och rytm. (Jag har översatt ett par hundra visor från skandinaviska så jag vet vad jag talar om). Dels på grund av esperantos demokratiska fördel: Det är ett språk som tillhör hela mänskligheten. Esperanto har överlevt franskans tid som internationellt språk och kommer också att överleva engelskans.

2. Kvädets taktegenskaper

Kvädenas rytm tog litet tid att komma underfund med. Sigurdskvädet och Ormen långe har jag sett nedskrivna med

¹ NK = Norda Kantaro, sång nr. 4401, se <http://nk.tone.se>

musiknoter i tvåtakt (2/4) eller fyrtakt (4/4). Det förekommer också påståenden om att rytmen växlar mellan 2/4- och 3/4-takt, eller mellan 3/4- och 4/4-takt. Enligt min uppfattning är alltsammans fel. Ett färöiskt kväde går i **entakt** (1/4). Låt mig förklara varför.

Dansen kan man taktstava sålunda:

#: <Dance> (Kv: li Li li Li De de)x

där anmärkningen <Dance> anger taktstäver för dans, antyget [Kv] innebär kvaddansfattning, alltså att man håller varandras händer i ring, taktstaven [li] är ett steg åt vänster, [de] ett steg åt höger, övre tonvarv [de, li] betyder vänster fot, mellantonvarvet [De, Li] betyder höger fot och krysset x betyder att hela inskottsklammern ( ) tages om igen.

När jag tonstavade kväderna räknade jag antalet taktslag i varje vers, inräknat omkvädet (niðurlag eller viðgangur). Det visade sig att det i många fall var ett primtal (23, 29, 31, 37, 41). I drygt två tredjedelar av de funna kväderna på färöiska var det ett udda tal. Se bilaga 4.

De kväden som ingår i bilaga 4 omfattar dels samtliga sånger i Norda Kantaro ("Nordisk sångsamling"), kapitel 44 Baladoj, dels alla kvaddanser som jag kunnat finna på internet med ljudinspelning från Färöarna. Antalet taktodelar i varje vers står i bilaga 1, spalt 12 (efter kolon :), samt i bilaga 2 (efter kolon i spetsklammer <:>).

Vi ser i bilaga 4, vänstra delen, att vanligast bland kväderna på färöiska är primtalen 29 och 31. Textstrukturen på 29-taktdelskväderna är (7; 7; 15;) där varje "7-taktare" är delad i två rader med längderna (4; 3;) taktodelar och "15-taktaren" – omkvädet – kan indelas på olika sätt. För 31-taktdelskväderna är den strukturella variationen större.

Jämför man melodien med dansen, som har sex steg i varje vända, ser man att de ej går jämnt ut. Ett visst ställe i versen – ett visst ord i omkvädet – kommer aldrig att trädas på samma fot två verser i följd och blott var sjätte vers på samma steg i dansen. Därför är inget taktslag i melodien "starkare" eller "tyngre" än något annat taktslag. Det kallar jag för 1/4-takt, det vill säga entakt.

Det gör dansen mer "oregelbunden" än den vore om antalet taktslag i versen vore delbart med 6, eller ens med 2. För en nybörjare kan det göra dansen vanskeligare att lära sig, i och med att den trädas "oavhängigt" av sångmelodien, men i längden tror jag att det gör dansen mer intressant för de dansande. För att giva klarhet i detta **beslöt jag att i tonstavningen sätta takten lika lång som versen** – vilket på sätt och vis är ett ganska egenmäktigt grepp.

I vissa kväden lägger man till ett taktslag i sången för att få udda antal taktslag, till dömes ordet "Ingur" efter omkvädet i Ormen långe. Som jämförelse kan man se att många svenska kväden, både äldre sånger och mer moderna visor i balladstil, har en långt driven "tudelning" med ett antal taktslag i versen som är delbart med 4, 8 eller till och med 32.

En motsats till tillägget "Ingur" i Ormen långe kan vi se i en version av Einars rima inspelad i Velbastaður år 1959 och funnen på youtube.com. Där går omkvädets sista ords sista stavelse över två taktdelar. Om den ginge över bara en takt del så finge det samma taktmönster som de flesta primtalskvädena, med 29 taktslag varav 15 i omkvädet. Denna melodiversion uppvisar för övrigt märkbar variation från vers till vers. Se bilaga 2.

Modernare visor har mer sällan ojämnt antal taktdelar i versen. I Jákupsa skegg är första delen en vals (3/4-takt) – med två tillagda

taktdelar – och andra delen en schottis (2/4-takt), men bäggedera ingår i kvaddansen. Brúðarvisan och God nat og farvel går, om man så vill, i tretakt.

Av bilaga 1 kan man möjligtvis sluta sig till att de färöiska "primtalskvädena" snarare är äldre än yngre. Jag saknar dock tillräckliga kunskaper om kvädenas ålder för att göra en statistisk analys. Jämför man färöiska kväden med svenska kan man också misstänka att takten i somliga gamla svenska kväden har "jämnats ut" i nyare tid.

Det nyskrivna Torsteinskvädet med rockgruppen Týr följer till en början (7; 7;-)mönstret för 29-taktiga kväden, men lägger sedan på ett omkväde på 22 taktdelar (inräknat paus till nästa vers) så att versen blir jämn med 36 taktdelar. Om man ökade omkvädet med en takt del så finge kvädet samma taktmönster som Sigurdskvädet – dock med annorledes radbrytning i omkvädet.

I en annan inspelning med Týr, a capella, har Nornagästrimmet 54 taktdelar i varje vers, med en ovanligt lång skarv mellan verserna – en sista omkväden stavelse som går över tre takt delar (#: La a h) – före det inledande (#: /MiMi) i nästa vers. Om pausen [h] toges bort så bleve också detta ett primtalskväde med 53 slag. Man kan fundera om kvädet efter gammalt har varit uddataktigt.

Ifall vi tager misstanken om sentida "taktjämnning" ett steg till, finner vi att de danska kvädena Ebbe Skammelsøn och Kong Sverke, liksom ovan nämnda Einars ríma och Nornagest ríma, vore "primtaliga" om längden på sista stavelsen i omkvädet skulle förkortas med en takt del. Kväden som skulle bli "primtaliga" om sista tonen i stället förlängdes från en till två takt delar är Guttormsvisan och Flóvin Bænadiktsson. Med mina nuvarande kunskaper kan jag

dock inte mer än spekulera i om så har varit fallet i gammal tid.

Det finns en litet annorlunda möjlig beskrivning till "primtalsfenomenet". Den är att kvädet söker inte just ett primtal, utan ett tal som skiljer sig med ett taktslag från att vara jämnt delbart med 6. Matematiskt uttrycks detta som att antalet taktslag

$$T = 6 \times N \pm 1$$

där N är ett naturligt tal. Då ingår alla primtal över 3. Talet T måste vara udda och ej delbart med tre, det vill säga det kan ej gå jämnt ut med dansstegen. Från bilaga 4 finge vi i så fall lägga till de två färöiska kväden (och ett svenskt) som har 35 slag i varje vers (samt ett svenskt med 25 slag).

En annan företeelse som skiljer kväden från de flesta moderna sånger med rytmiskt likformiga verser är att antalet stavelser i varje rad skiljer sig från vers till vers. Vi kan jämföra till dömes två verser² i Sigurðskvæðets tåt Regin smed:

(&: '34 *Hjalprek kongurinn ; tann jallsins son, ; hann fekk nú sær ; so høgborna konu. ....*

'41 *Hann vaks upp hjá síni moður, ; hon gav honum gangin hægst, ; hann royndi meira í ein mánað ; enn onnur børn í seks. ....*)

Borträknat omkvädet (.....) har vers '34 nitton stavelser, det vill säga $19/14 = 1,36$ stavelser per takt del medan vers '41 med 30 stavelser har $30/14 = 2,14$ stavelser per takt del.

Kvädet förtäljer en dramatisk och fångslande saga. Den skiftande stavelsetätheten innebär en varierande "sångfart" som troligtvis även den höjer de dansandes intresse för historien.

² Versnummer enligt Norda Kantaro, NK 4401. Dessa båda verser är hämtade från en version upptecknad på Suderö och tryckt 1822.

3. Upprepningar i ett kväde

Ett säreget drag i de gamla kvädena är längden och upprepningarna som bygger upp en stark inlevelse – någon har uttryckt det som att "det blir ett slags meditation" eller att "man nästan faller i trans".

Färökvädena upprepar sig på flera sätt.

För det första är omkvädet vanligtvis längre än "nyraderna", det vill säga den förtäljande text som ändras från vers till vers. Det gör att alla dansande kan sjunga med i större delen av kvädet, oavsett hur dåligt de minns textens berättelse. Antalet takt delar i det omkväde som sjungs lika i varje vers står i bilaga 1, spalt 11 (efter kommatecknet ,).

För det andra innehåller ofta omkvädet i sig en upprepning. Med andra ord sjungs en del av kvädet två gånger i varje vers. Exempel på detta är Sigurðskvæðets "Gråne bar gullet av hede", Vilmundskvæðets "Går i dans fruen", Sigmundskvæðenas "Norges män, dansen väl i stillom", "Förglöm icke mig", "Jag trår så lättligt", "Allt medan linden hon ståndar väl" och "Det är ingen som deras törer hämna" samt Grettiskvæðets "Nu faller rimen". Antalet takt delar i slika upprepningar, i eller utanför omkväde, står i bilaga 1, spalt 10 (före krysset x).

För det tredje kan hela eller nästan hela versen upprepas. Till dömes gentager sig – förutom i vad som nämns ovan i avsnitt 1, fjärde stycket – Regin smeds³ verser '21-23 i '67-69 (&: '21 *Regin smiður býr ; fyri handan á, ; honum skalt tú fáa ; hesa svørðsluti tvá. .... '22s Og so má hann gera tað ; so reinliga hart, ; baeði má hann vega við tí ; steinin og jarn. .... '23 Frænur eitur ormurin, ; á Glitraheiði liggur, ; Regin hann er góður smiður, ; fáum er hann dyggur. ....*), vers '75 i '86 (&: '75 *Tað var hin ungi Sjúrdur ; ríður*

³ Versnummer enligt Norda Kantaro, NK 4401.

fyri dyrnar fram, ; Regin kastar smíði øllum, ; og tók sær svørð í hond. ....) samt vers '22 (se ovan) även i '81, '88 och '103. Ibland kan man tro att orsaken bara är ett välfunnet rim, såsom i äldre Sigmundskvädets verser '16 och '20 (&: *Sjógvurin brýtur sum boðafles ... nes*) eller verserna '29 och '54 (&: *...fjørð... sum ein gjørð*).

För det fjärde innehåller melodin oftast upprepning eller snarlika delar. Där samma ord sjungs två gånger i varje vers sjungs de vanligtvis på samma melodi bägge gångerna. Men vi kan också se andra exempel på omtagning, till dömes i Gudbrandskvädet. Låt oss dock först få en rask lektion i tonstavning:

- Tontecken #: betyder början på ett tonstavat stycke, med eller utan styckets namn i.
- Anmärkningen <1,7:33> säger att taktens frekvens är 1,7 hertz, det vill säga omkring 102 slag (taktdelar) i minuten, samt att varje takt (i detta fall hel vers) har 33 taktdelar.
- Snedstreck / är taktstreck.
- Vi nyttjar Zoltan Kodálys⁴ tonstege [Do Re Mi Fa So La Ti do], tagen efter Guido av Arezzo. Tonstäverna [do re mi fa] ligger en oktav högre.
- Ett tonstavs**ord** är en takt-del, det är ett steg i kvaddansen.
- Alla självljud (vokaler) i en takt-del är lika långa.
- Semikolon ; visar radbrytning i sångtexten.
- %v är tidmärke med namnet v.

Tonstavning förklaras mer utförligt i bilaga 3. Nu åter till Gudbrandskvädet:

(#Gudbrandskvæði: <1,7:33> /dodo doSo dore mi; mire %v redo doLa; dodo remi redo La;So dore mire redo; remi fa mire do; do

%x doTi La Tido remi redo LaSo do mimiree do; remi fa mire do o %z)

Från och med sjätte takt-delen, alltså efter tidmärket %v, kommer en tongång på 14 takt-delar fram till tidmärke %x. Därpå följer en mycket snarlik tongång från %x till %z. Med snarlik menar jag att den är lika lång, räknad i antal takt-delar, och har toner som, takt-del för takt-del, är mer eller mindre lika. I detta fall har nio takt-delar (understrukna) ackurat samma tonstäver och de övriga fem har delvis samma. Vi kan kalla det för att en 14-takt-delars tongång gör två varv mellan %v och %z.

I Runtsivalsstriden ser vi samma sak, denna gång med en sju takt-delar lång tongång som tager tre varv mellan tidmärkena %j-k-n-p:

(#Runtsivalsstríðið: <:29> (mimi %j /miimimi fami mire doLa; dodore miimi miimi; %k mido dore redo dodoLa; dore mimi mimi; %n mimire doTi LaSo La;La dore mimi mi; %p mido doore reedo dooLa do Ti La)

Återstoden av melodien (från %p till nästa vers' %j) ligger också delvis i samma tongång. För övrigt kan vi se att melodierna till både Leifskvädet och Viljorm Kornuskvädet liknar Runtsivalsstriden.

I Äldre Sigmundskvädets andra tåt sjunges hela melodien två gånger i varje vers. Nyraderna tar bara en del av första gången (första och tredje textraden efter taktstrecket), allt annat tillhör omkvädet:

(#4409. Sigmunds kvæði eldra: ,# Annar tåttur: <:31> (mi /mimido dododo rere reee;re so sofa mi; mimi miimi miimimi re;mi faaami re do o; mi miido dodo re re;re so sofa miii;mi mimi mimimi mimimi rere;mi fami re do))

Somliga andra kväden har större skillnader mellan tongångarna. Exempelvis Stolt Signhild (NK 4439) har två varv av en tongång på sju takt-delar (se bilaga 1, spalt 5) varav bara tre takt-delar är lika plus en

⁴ Kodály (uttalas Kádaj) (1882-1967), ungersk tonsättare, upphovsman till ett pedagogiskt system för musikundervisning på gehör.

taktdel som innehåller delvis samma tonstäver (spalt 6). En följd av tongångsvarv kan också börja i en vers och sluta i nästa vers. I bilaga 2 är tongångarna tidmärkta. Tongångsvarvens längd och antal återfinns i bilaga 1, spalt 5. Summan i spalt 4 skall vara lika med talet i spalt 12. Ju bättre den melodiska överensstämelsen mellan tongångsvarven är, desto högre är talet i spalt 6 (i synnerhet det första talet, före plustecknet +) jämfört med det första talet i spalt 5 (talet före krysset x). Där antalet varv är fler än två står flera summor i spalt 6, ordnade så att utfallet för de varv som stämmer bäst överens står först.

Dessa melodiska upprepningar är i och för sig ej särskilt märkvärdiga om man jämför med andra slags sånger. Det är kvädenas längd och versernas korthet som ger dem tyngd och dansen driv.

Versens längd jämförs med tongångarnas längd i bilaga 4, högra delen. Tongångarnas längd uppvisar stor variation. Det vanligaste antalet taktdelar i en tongång är 14, följt av 7, 16 och 8. Vi ser också att det är vanligt att antalet taktdelar i versen är ett litet tal (1-3) plus en multipel av antalet taktdelar i tongången – jämför med spalt 5 i bilaga 1. Man kan tolka det som en känsla av att melodien "ej vill gå jämnt ut med versen".

Detta sätt att mäta med hjälp av taktdelsräkning ger inte alltid "rättvisa" åt likheterna mellan tongångar. Till dömes i Skrímslu kvæði har tongångens första varv 16 taktdelar, men andra varvet egentligen bara 14. I och med att två taktdelar "fattas" efter den åttonde kommer tolvte till och med fjortonde taktdelen (efter tidmärket %k i bilaga 2) för tidigt för att få "likhetspoäng". Jag beslöt ändå att stå kvar vid detta räknesätt eftersom det är otvetydigt.

Vi ser alltså tre ting som gör kvädet repetitivt, lätt att följa med i och suggestivt:

- Omkvädet är en stor del av varje vers.
- I några kväden upprepar sig ord i omkvädet, delar av verser eller hela verser.
- Melodien gentager samma eller snarlika tongångar.

(I förbigående lägger jag märke till, att i många nedskrivna kväden saknas melodi, till dömes hos eystdans.dk, fotatradk.com, heima.olivant.fo, www.danshavn.org och www.heimskringla.no. Detta är förståeligt med tanke på tekniska svårigheter att återgiva notbilder, men i och med tonstavning finns inte längre några typografiska hinder för att alltid publicera melodien tillsammans med texten. Dessutom är tonstäver enklare för en läskunnig att lära sig sjunga än traditionell notskrift).

4. Jämför med låtar

Vi kan jämföra kvaddansernas gamla mönster med skandinavisk eller svensk folkmusik. En typisk spelmanslåt har två eller tre satser, oavsett om låten går i 2/4-, 3/4- eller 4/4-takt. Satsen börjar två gånger på samma vis men med olika avslutning. Varje sats spelas två gånger per varv. Det innebär att när låten spelas ett varv så spelas satsens början fyra gånger. Om varje "halvsats" (med lika början) har ett jämnt antal takter så får hela låten ett taktantal som är delbart med åtta, ofta även 16 och 32. Ett exempel är följande gånglåt från Dalarna. Men först litet mer om tonstavning:

- Anmärkningen <[do]=d> säger att melodien går i d dur.
- Satsen börjar från krysset 2x två gånger. Första gångens avslutning börjar vid '1 och den andras vid '2.
- Krysset x2 säger att hela stycket ( ) spelas två gånger.

Nu åter till gånglåten:

Gånglåt från Mockfjärd efter Anders Frisell: <[do]=d, 1,3:2>

(# Första satsen: 2x MiFa /SooLa SoFa /MiDo MiFa /SoLaSoMi Sodo /mi iiremi /faalafa miisomi /reefare doomido '1 /TiTi ReFaLaFa /So '2 /Tiso SoTireTi /do)x2

(# Andra satsen: 2x omi /fa famifaso /lafa doLa /Somi miremifa /so omi /mire rediremi /fare TiSo /doomido TiireTi '1 /LaadoLa So '2 /do)x2

I tonstavningen kan man räkna till att varje halvsets har åtta taktstreck (snedstreck /). Därför är första satsens spellängd $8 \times 2 \times 2 = 32$ takter och andra satsens också 32 när hela låten spelas ett varv. 32 takter i 2-takt blir 64 taktodelar. Vi ser alltså att låtens "tudelning" är minst lika långt driven som visornas (se åttonde stycket i avsnitt 2).

Vissa ålderdomliga låtar kan dock ha ett udda antal takter i en sats. Här är en orspolska med nio takter i första satsen:

Polska från Orsa efter Bränd Jon Larsson: <[La]=a, :3>

(#1: 2x /Laado oTii SoooLa /nTi doLTidore miiiso /ITrfiimi Iredi '1 refi //laltilaso miiire IdolTiLaSo '2 Ireeemi /fiirefi mi i /9 i mi i)

(#2: (/nmiido omii Trsoomi /l:doTido. remi faaaal:sofamifa /mi. reeedo Ireeefa //laaafa llaltilaso mi)x /i doooTi lSoTire /do La a)x

där

- antyget [n] betyder nedåtstråk, [l] legato och [Tr] tremolo. Ett antyg gäller antingen bara nästa tonstav eller från kolon : till punkt.

Just figuren med ett upprepat stråk i slutet av en sats, som i nionde takten (#: /9 i mi i) ovan, är vanlig i äldre orsmusik men faller lätt bort i moderna uppspelningar. En slik takt kunde förr tagas om både två och tre gånger i följd, vilket åter för mina tankar till det tillagda ordet "Ingur" i slutet på omkvädet till Ormen länge (se åttonde stycket i avsnitt 2).

Det är känt att låtspelet har blivit "jämnare" under nittonhundratalet. I äldre tid var det ovanligt att två spelmän spelade upp tillsammans. De kom ofta inte överens om hur låten skulle spelas, med eller utan vissa tillagda takter, hur instrumenten skulle stämmas eller ens var den sjunde tonen i tonstegen skulle ligga: femtonde naturtonen [Ti], sjunde naturtonen [Tu] eller den mellanliggande sänkta septimen [Ta] (se tredje punkten i bilaga 3). Samspel kunde i värsta fall urarta i slagsmål, med sönderslagna felor som följd. Idag är spelet mer likformigt, med jämna antal takter och en alltmer liktempererad skala. Jag förmodar att det beror på inflytande från klassisk tonsatt musik.

5. Tonomfång

Till slut kände jag att jag också borde undersöka huruvida tonomfången skiljer sig åt. Man kan ibland få en uppfattning av att ett äldre kväde ej rör sig över en lika stor del av oktaven – eller tonregistret – som en nyare låt gör. Men är det verkligen så? Och hur bör man mäta det?

För varje melodi delade jag tonhöjden i dess högsta ton med tonhöjden i den lägsta. Om melodien till dömes rör sig – som Brestiskvädet gör – mellan tonerna [Mi] (dovast) och [re] (ljusast) så delar jag [re] med [Mi] (se tredje punkten i bilaga 3) och får tonspannet till

$$[re]/[Mi] = (2 \times 9/8) / (5/4) = 9/5 = 1,8$$

vilket är litet mindre än en oktav (2). Siffran 1,8 återfinns i bilaga 1, spalt 3.

Utfallet blir att 51 melodier till kväderna på färöiska har ett medeltonspann på 1,86 medan de 19 melodierna till danska texter (varav alla utom en sjungs på Färöarna) har 1,80 och de 22 svenska melodierna har 2,03. Det är dock tveksamt om skillnaden är statistiskt signifikant. Det minsta tonspannet, en halv oktav (1,44) har NK4460 Zinklarvisa.

Sex kväden, varav fyra färöiska och två på danska som dansas på Färöarna, spänner bara över en kvint (1,5). De tre största tonspannen tillhör Nornagestrimmet (2,67), Torstenskvädet (2,5), båda melodierna enligt musikgruppen Týr, och en variant av Sigurdskvädet (2,5).

Av de färöiska och danska "primtalskvädena" har 16 melodier med 29 taktodelar i versen ett medeltonspann på 1,84 och medlet för 8 melodier med 31 taktodelar är 1,78. Även om spridningen ser ut att vara mindre för 29-taktdelskvädena så är antalet melodier troligtvis för litet för att dra säkra slutsatser. Jag har dock varken räknat ut de statistiska standardavvikelseerna eller konfidensintervallen.

6. Kväden stärker språket

En gång för länge sedan hörde jag sägas att det färöiska språket överlevt fram till nutiden mycket tack vare kvädena och dansen. Det synes mig sannolikt. I början av min livstid var färöiskans ställning i samhället, efter vad jag förstår, omtrent lika stark som dalskans. Dalskan är ett nordiskt språk som talas i Ovansiljan, det är övre Österdalarna, uppströms från sjön Siljan. Dalska skiljer sig starkt från rikssvenska. Språket har tre huvuddialekter: mormål, orsmål och älvdalsmål. Skillnaderna mellan de tre är ungefär lika stor som skillnaden mellan svenska och (öst)norska. Traditionellt har människorna talat dalska inom Ovansiljan och växlat till svenska när de rest utanför området – till Rättvik, Falun eller längre bort – för att kunna göra sig förstådda.

Sedan länge är långdanserna i Dalarna ordlösa melodier i tretakt, som spelas av en spelman medan folket dansar tiggande. Det är mig okänt varför sången försvunnit ur dansen, om det kommer av musikinstrumentens ljudstyrka, fanatiskt religiöst förtryck eller något annat. Dalmålen är idag i färd med att mista sina sista talare,

medan färöiskan har fått officiell status som första språk i sitt område. Det är sorgligt för Dalarna. I översättningsarbetet har jag funnit många likheter mellan färöiska och orsmål, både i grammatik och i ordförråd, likheter som går förbi dagens svenska och norska riksspråk.

Esperanto har fler talare än till dömes isländskan. Men språket är glest, eftersom talarna är utspridda i mer än hundra länder. Många talare får därför för litet övning i att bruka språket till vardags. Det är också väldigt få människor som har esperanto som första språk eller modersmål. Man kan därför hävda att esperanto har samma behov som färöiskan av en "kvaddanskultur" som stärker språket hos dess talare.

Jag vill därför här och nu bedja det färöiska folket om tillåtelse och välvilja att låta andra folk fresta denna dansform och sjunga de gamla färöiska kvädena på esperanto – ett språk som tillhör var och en som lär sig det och som alla människor kan lära sig mycket lättare och raskare än något annat kulturspråk. Brestiskvädet är den översättning som jag själv har lärt mig, jag tycker det är en fantastisk historia med en god melodi och ett härligt omkväde.

7. En jämsidig översättning

För att se hur olika översättningsspråk skiljer sig, frestade jag att översätta Brestiskvädet till ytterligare två språk. Bilaga 5 innehåller därmed mina översättningar till

- svenska, mitt eget modersmål,
- orsmål, ett nordiskt språk som jag lärt mig av min farfar men ej till fullo behärskar,
- esperanto, mitt hemspråk i mer än 20 år och det mest följsamma och kreativa språk som jag känner.

Exemplet är anekdotiskt och saknar statistisk signifikans. De båda nordiska

översättningarna är dessutom snabbt gjorda jämfört med den esperantiska.

Översättningen till orsmål har granskats och omdanats av Karin Ohlsén, Orsa, en av få människor som fortfarande talar orsmål dagligen. Den är dock ej färdig i fråga om rim och rytmisk slipning. Låt mig ändå göra några iakttagelser utan att för den skull dra någon allmän slutsats:

Likheterna i grammatik mellan färöiska och orsmål kommer till föga uttryck i översättningen. Det beror främst på vilka grammatiska former kvädet nyttjar.

Den svenska översättningen kunde använda färöiskans ordval i större utsträckning än orsmålet. Det förvånade mig först. Det kan tänkas bero på att orsmålet är ett ungt skriftspråk, trots att det är gammalt som talspråk. Den skriftliga ungdomen gör att äldre skrifter med bevarade äldre ordval saknas. I svenskan finns dessa äldre ord kvar i litteraturen, även om de sällan brukas till vardags, och kan därför förstås av de flesta läsare eller lyssnare. Orsmålet har också fram till nutid varit ett utpräglat bondspråk, vilket gör att vissa ord och uttryck känns mer främmande än på svenska.

Många havsuttryck saknas på orsmål eftersom det är ett inlandsspråk.

Översättningen till orsmål är fonetisk. Orsmålet saknar ännu ett standardiserat skriftspråk, eftersom de språkvetare som ägnat sig åt målet ej haft ambitionen att bevara eller stärka det utan endast studera det akademiskt.

Esperanto var det överlägset lättaste språket att översätta till. Det beror till största delen på esperantos mycket smidiga karaktär med kreativ ordbildning och fri ordföljd.

Frikopplingen från det nordiska ordförrådet kanske också gör att översättare känner sig mindre frestad att "minimera skillnaderna" mellan översättningen och originalet (vilket ingalunda hindrar att översättningen är trogen originalets berättelse, rytm och rimstruktur).

Exemplet kan sammanfattas som att ju mer lika språken var, desto vanskeligare visade det sig vara att översätta mellan dem.

8. Nya kväden

I översättningsarbetet föddes tanken att skapa nya kväden, hjältesagor ur esperantorörelsens historia.

Ett kväde kan fylla flera funktioner samtidigt: Det kan bidra till den sociala samvaron under både lokala och mellanfolkliga möten, kongresser och ungdomsläger på esperanto. Det kan vara en god övning i språket för nybörjare eller dem, som sällan får tillfälle att tala språket i sin nära omgivning. Av detta skäl är det en fördel om ordspråk och vanliga talesätt kan vävas in i kvädet. För det tredje kan ett sannfärdigt och kunnigt skaldat nytt kväde vara en god historieundervisning för talare, som ofta har undermåliga kunskaper om esperantos historia och en idealistiskt naiv inställning till det motstånd som språket möter, framför allt från "forna" kolonialmakter.

Men om man vill skapa ett nytt kväde på ett annat språk, hur kan man då härleda dess stil till färöisk eller nordisk tradition? Mitt val föll sålunda:

- Tempot måste vara gott för kvaddans, omkring <1,4-1,8:> taktdelar (slag) i sekunden.
- Omkvädet bör utgöra större delen av varje vers.
- Den del av versen som ej är omkväde bör följa mönstret med (4; 3; 4; 3;) taktdelar per rad, där orden i var sjunde takt del rimmar.
- Antalet takt delar i varje vers bör vara i första hand 29, i andra hand 31, i tredje hand ett annat primtal.
- Sista stavelsen i omkvädet bör taga en eller två hela takt delar, så att

skarven till nästa vers blir rytmiskt enkel att sjunga.

- Melodien bör ej spänna över mer än en oktav.
- Melodien bör innehålla två eller tre varv av liknande tongång.
- Helst bör några ord i omkvädet gentagas.
- Kvädet bör förtälja om en person i ett visst händelseförlopp (skeende). Personen bör vara antingen karakteristisk eller betydelsefull för esperantos historia.
- Berättelsen bör dramatiseras med hjälp av ordväxlingar (dialoger).
- Så få personer som möjligt bör nämnas vid namn.

Det finns åtskilliga kandidater till hjältar i slika nya kväden. Bland dem kan nämnas

- språkets skapare själv (1859-1917),
- hans yngsta dotter Lidja (Lydia) Zamenhof (1904–1942), som efter ett "livslångt" arbete för esperanto och Bahai gick under i nazisternas koncentrationsläger Treblinka,
- pionjären Valdemar Langlet (1872-1960), som i Uppsala var med och bildade världens första eller andra esperantoklubb, utgav den då enda tidningen Lingvo Internacia, blev den förste som reste utomlands med hjälp av esperanto, besökte Leo Tolstoj i Ryssland och femtio år senare räddade tiotusentals judar i Budapest undan förintelsen,
- hans andra hustru Nina Borovko-Langlet (1896-1988),
- tidningsmannen William Thomas Stead (1849-1912), som grundade Brita Esperanto-Asocio, samarbetade och senare bröt med Cecil Rhodes, motarbetade och fördröjde det engelska imperiets angreppsplaner i boerkriget och senare mot Tyskland, motsatte sig bildandet av Federal

Reserve men drunknade på Titanic, samt

- ädlingen Ivo Lapenna (1909-1987), möjlig maktrival till Brosip Tito i Jugoslavien, senare esperantorörelsens ledare som var nära att få Förenta Nationerna att antaga esperanto men 1974 avsattes i en kupp.
- Antonina Borovko (1872-1948), född Szalko-Czajkowska, esperantist från 1887 och Valdemar Langlets andra svärmoder.

Det första av dessa nya hjältekväden heter Valdemara balado. Se bilaga 6. Både Valdemara och Bresta baladoj skall framföras i kvaddans på internationellt esperantomöte sommaren 2015. Vi hoppas att kvaddansen på så vis kommer att bli ett återkommande lärorikt inslag för att stärka den sociala samvaron i mellanfolkliga möten. Ett nytt kväde har ju dessutom en viktig nutidshistoria att förtälja.

Ett fåtal färöiska kväden har jag översatt till det språk som tillhör hela världen, för att giva alla människor möjligheten att delta i kvaddansen fullt ut. Det vore en önskedröm sannad om dessutom den dag komme då färöingar, förutom de kväden som man redan sjunger på färöiska och danska, skulle taga upp något kväde på esperanto och därmed bejaka att den färöiska kvaddansen är en kulturskatt för hela mänskligheten.

9. Några ord om skaldning

Med de utgångspunkter som sägs i avsnitt 8 började jag med att göra en melodi. Valdemarskvädets melodi är till syvende och sist en omstöpning av Brestiskvädets, vilket märks på dess humör eller "tonlandskap" med början högt uppe med en nedförsbacke från [la], andra halvan av nyraderna aningen lägre och omkvädet i djupare toner som klättrar upp i ett par slag nära slutet, under

det att tonen [la] har en framträdande plats. Se sist i bilaga 2 eller först i bilaga 6.

Viljamskvädets föregicks av att jag "sjönk in" i flera av de melodier som står i bilaga 2 och vars textrader före omkvädet följer taktmönstret (4; 3; 4; 3;), bland annat #Gudbrandskvæði, #Kópakvæðið och #"Skrímslu kvæði". Melodien känns något lugnare än Valdemars och vilar mycket på tonen [mi] och ackordet [domiso] med [refala] som ett stödjande biackord:

(# Üiljama balado: <:29> /mimi dore mifa soso; soso milsomii dodo; lala fami redo remi; fafa remi fafa; mi dore mifa soso mi; somi do fala fami; redo remi fare mi do o)+ (&: '1 /Pri heroa granda viro ; çi bala2do temas ; dum mi kantas verajn dirojn ; mia koro tremas. (x: Malvarmas Atlantika Mar' ; sed militon venigas ; imperion rega rabem'.)) (Ett ordstavat stycke som börjar med kryss och kolon (x:) innehåller omkväde).

Omkvädet anspelar på Titanics undergång och passar till melodins böljande "dyningar".

Jag tonsatte sedan Ivokvädet i dur i samma anda men var inte nöjd med utfallet, det vart litet för enformigt. Med både det och Lidjokvädet tog jag så ett helt annat grepp. I båda fallen utgick jag ifrån en polska. Det gällde att hitta en melodi som håller sig inom eller nästan inom en oktav.

För Ivokvädet tog jag (# Polska från Orsa: (#A: iMi x /1Lado mifa mire /2redo dooTi domi /3so sofaso laso /4so '1 mire doTi '2 mi i /9i mi)x (#B: (imi /1laaso mi imi /2reTi do)x Ti /5LaTi domi doLa /6TiSi La a)x).

De första fyra takterna (numrerade) i #A-satsen räcker till kvädets förtäljande text (fram till %O) när man förlänger första takt delen i takterna %1 och %3:

(# Iva balado. Minora: /LaLa dodo mifa mire; redo doTi domi; soso soso faso laso; soso mire doTi; %O Lado mifa mire redo doTi; domi laso mimi LaTi %tdodo; mimi%u doLa TiSi La a).

Omkvädet (efter %O) börjar med samma tongång, dock ej förlängd, och växlar sedan över till en något förkortad version av #B-satsen. Indelningen i textrader (;) är helt beroende av vilka ord man väljer till omkvädet. Eftersom kvädet i verkligheten går i entakt har skalden stor valfrihet.

Till omkvädet valde jag först ett par rader ur Esperantohymnen La Espero, med ett förkortande ordbyte på slutet så att det blev 15 takt delar långt (&Rekantaĵo; Ne al glavo sangon soifanta ; al la mond' eterne militanta ; ĝi promesas pa2con.). Då blev det melodisk betoning på ordet "eterne", vilket jag inte ville eftersom det låter alltför pessimistiskt. För att få den melodiska toppen [laso] på "mond" i stället så klöv jag den femte sista takt delen i tu (mellan %t och %u här ovanför), varigenom takt delen [laso] kunde tidigareläggas ett slag. En annan möjlighet som jag laborerade med var att i stället senarelägga den ett slag så att den skulle hamna på "militanta": (#: ... ; domi mimi domi laso mimi; LaTi doLa TiSi La a). Att sista stavelsen skulle få två takt delar ville jag inte frågå.

Melodien till Lidjokvädet är hämtad från en annan dalpolska, (# Polska från Orsa, ur tidskriften Runa år 1844. Ljotans stjalltjiner: <[la]=d> (#A: /MiSi LaTi dooTiLa /SiTi re reeTi /mido La LaFi /LaSi Mi i)x (#B: /1TiSi Ti Tidore /2mifa mi re /3doTi LaSi LaTi /4dore do TiSi /5MiSi La a)x). Den här gången försökte jag få med "hela" polskan i kvädet.

Till priset av en förenkling av melodien blir första satsen (#A) en tongång på elva takt delar (4; 3; 4;) – fast jag satte ihop första och andra takt delen till en och klöv tredje i tu, för det kändes bättre att sjunga så: (#: MiLa dodo LaLa SoTi; rere rere mido; LaLa LaLa LaSo Mi;). Om tredje raden (med fyra takt delar) blir omkväde så passar tongången till nyrader enligt mönstret (4; 3; 4; 3;) när man låter den taga två varv. Då återstår nio takt delar till :31 och vi får ett omkväde med gentagning som börjar med att avsluta tongångens första varv, på samma sätt som

(&: Jeg trår så lættlig) i äldre Sigmundskvädets andra tåt: (4; 3; 4; 4; 3; 4; 9;). Dock är Lidjas tongång kortare och jag tog två rader som rimmar i stället för att upprepa samma textrad igen: (&:Pri heroa brava homo ; temas mia kanto (x:; Fajro flamas en la forn' ;) Lidja Zamenhofa nomo ; gloras esperanton (x:; Pikas preme drata dorn'. ; Ke la tagoj de l' homaro estu pli lu2maj.)

För att få ned andra satsen (#B) till bara nio taktodelar förkortade jag melodien och ersatte de sju taktodelarna #B%2.3-%4 med en enda, [doLa]: (#: TiSi TiTi rere mifa mi doLa MiSo La a). Då går polskan fortfarande att känna igen.

Melodien "bryter" inte självklart vid textradernas slut (;). Det kändes besvärligt till att börja med, men jag tänkte att det kan ge kvädet ett starkare "driv", när omkvädet "tränger sig på" utan mellanliggande vila i tongången. Omkvädets rim anspelar på Treblinka med taggtråd och ugnar där människor bränns utan att kunna hejda förintelsen.

I Lidjokvädets första version slutade omkvädet med ett delvis ändrat brottstycke ur Esperantohymnen (&: Tra la mondo iras forta voko de la esper'), men till slut kom jag fram till att det var olämpligt att hämta ord från en sång till en annan på annorlunda melodi. I stället lånade jag titeln från ett samlingsverk om henne.

Av samma orsak bytte jag senare Ivo kvädets omkväde till (&:Rekantaĵo;; Ĉiu regu sin popolo kaj laŭ sia volo kaj en lingvo heredita de l' prapa2troj), det vill säga en hyllning till demokrati grundad på folkspråken. Så småningom kanske jag hittar ord som ännu bättre beskriver Ivo Lapennas livsgärning. Vi kan jämföra med Sigurdskvädet, som genom flera hundra verser med skiftande äventyr upprepar det storslagna att det var Grane som bar gullet av heden efter att Sigurd dräpt ormen. Det var Ivo som lyfte och bar fram esperanto och världsförbundet UEA till Förenta Nationerna och UNESKO.

Ett av de vanskligaste tingen att få till när man skaldar nya kväden om historiska människor är dialogerna. De står så gott som aldrig i källskrifterna. Man måste själv skapa de ordväxlingar som borde ha kunnat förekomma och som för berättelsen framåt.

Efter att ha granskat gamla kvädens tonspann (se bilaga1, spalt 3) insåg jag att ett stort tonomfång kan minska kvädets suggestiva kraft. Jag gjorde därför om slutet på melodien till Valdemarskvädet så att dess tonspann blev 1,48 i stället för 2. Denna variant, vars omkväde jag numera använder, kallade jag #3. Den gamla melodins (#1) omkväde kan då fungera som andrastämna.

10. Hänvisningar

Dalska: sv.wikipedia.org/wiki/ – Orsamål

Esperanto: esperanto.org

Nya mellanfolkliga kväden: heroe.tone.se, www.ipernity.com/blog/62038/787463, sv.wikipedia.org/wiki/Valdemar_Langlet, sv.wikipedia.org/wiki/Lidia_Zamenhof, en.wikipedia.org/wiki/William_Thomas_Steard, sv.wikipedia.org/wiki/Nina_Langlet, eo.wikipedia.org/wiki/Ivo_Lapenna, sv.wikipedia.org/wiki/Ludwig_Zamenhof

Tonstavning: tone.se, eo.wikipedia.org/wiki/Tonsilabo, hu.wikipedia.org/wiki/ – Kodály-módszer, www.iks.hu/

Översatta kväden: nk.tone.se – '#44. Baladoj www.ipernity.com/blog/62038/774931

Denna artikel på esperanto:

<http://nk.tone.se/Ballads2015eo.pdf>

och på svenska:

<http://nk.tone.se/Ballads2015sv.pdf>

Bilaga 1. Jämförelsetabell

Jämförelse mellan nordiska kväden (och modernare "ballader") översatta till esperanto, andra färöiska danskväden funna på internet samt nyskrivna kväden på det internationella språket. Tabellen söker

giva en översikt över kvädenas melodiska, sångliga och rytmiska strukturer. Alla melodierna tonstavas i bilaga 2. De översatta kvädena i Norda Kantaro finns att hämta på <http://nk.tone.se>, kapitel "44. Baladoj".

NK-nr.	Kväde	Tonspann	Tontäthet	Taktdelar i tongång		Tungomål	Antal verser ^{5 6}		Antal taktslag i upprepningx, omkväde :hela versen
				antal xvarv +övriga	lika +delvis lika		i original	på esperanto	
<i>sp. 1</i>	<i>sp. 2</i>	<i>sp. 3</i>	<i>sp. 4</i>	<i>sp. 5</i>	<i>sp. 6</i>	<i>sp. 7</i>	<i>sp. 8</i>	<i>sp. 9</i>	<i>sp. 10, 11, 12</i>
4401	Sigurdskvädet. Regin smed, varianta A	2,50	1,00	16x2 +5	9+1, 8+2	fo	'163	'163+2	6x ,23 :37
"	", Streymoy	2,25	0,86	"	"	"	"	"	"
"	", Suðuroy	2,13	1,08	"	"	"	"	"	"
4402	Sigurdskvädet. Brynhilds tåt	" " "	" " "	"	"	"	'232	3	"
4405	Vilmundskvädet	1,50	1,12	14x2 +6	7+6	fo	'80	'80+1	4x ,20 :34
4406	Virgarskvädet	1,80	1,17	7x2 +15	4+3	fo	'115	4	0x ,15 :29
4407	Jallgrimskvädet, Suderö	2,13	1,31	8x2 +13	3+1	fo	'83	26	0x ,15 :29
"	" , Torshamn	1,67	1,00	7x2 +15	2+2	"	"	"	"
4408	Brestiskvädet	1,80	0,97	7x2 +15	1+3	fo	'60	'60	0x ,15 :29
4409	Äldre Sigmundskvädet, tåt 1	1,78	0,87	5x2 +21	5	fo	'25	'25	6x ,20 :31
4409	Äldre Sigmundskvädet, tåt 2	1,50	0,77	15x2 +1	15	"	'21	'21	6x ,23 :31
4409	Äldre Sigmundskvädet, tåt 3	2,00	1,33	16x2 +1	14	"	'39	'39	6x ,23 :33
4411	Yngre Sigmundskvädet, tåt 1	2,00	0,90	5x2 +21	3+1	fo	'33	14	6x ,20 :31
4411	Yngre Sigmundskvädet, tåt 2	2,00	1,07	20x2 +1	16+3	"	'31	14	7x ,28 :41

⁵ Antalet verser på esperanto i början av år 2015.

⁶ Saknad apostrof ' före talet i spalt 8 eller 7 visar att den esperantiska texten ännu ej är färdig.

4412	Den bergtagna	2,40	1,11	28x1		sv	'21	'21	0x ,12 :28
4413	Grettiskvädet	1,60	1,15	14x2 +5	13+1	fo	'112	1	4x ,19 :33
4414	Ormen långe, Hafn	2,00	0,90	7x4+1	2+2, 2, 1+3, 1+2, 1+1, 0+3, 0+2	fo	'86	'86+1	0x ,15 :29
4414	Ormen långe, varianto B	1,78	1,14	"	2+1, 1+3, 1, 0+4, 0+2, 0+1	"	"	"	"
4414	Ormen långe, Suðuroy	2,00	1,14	7x2 +15	5+2	"	"	"	"
4415	Ramund hin Unge	2,00	0,92	16x2 +18	16	da	'23	3	0x ,7 :50
4417	Ólavur Riddararós	1,67	1,43	28x1		fo	'39	4	6x ,20 :28
4418	Liten Karin	1,80	1,22	8x2 + 8x2	8, 8	sv	'13	'12, '13	16x ,0 :32
4418	Bøhmerlandsdronningen	2,00	0,70	14x2 +12	8	da	'23	3	0x ,12 :40
4430	Jag skall giva dig en oxen stor	2,40	1,63	35x1		sv	'5	'5	0x ,17 :35
4436	Jon och Lager (i 3/4-takt)	2,40	0,61	18x2 +21	14+1	sv	'29	5, '29	6x ,21 :57
4439	Stolt Signhild	1,50	0,65	7x2 +17	3+1	da	'19	'19	0x ,15 :31
4440	Vänner och fränder	2,40	1,03	31x1		sv	'15	'15	11x ,5 :31
4442	En ung sjöman förlustar sig	2,25	1,56	8x3 +1	5+3, 3+5, 1+12	sv	'7	'7	4x ,6 :25
4448	Bonden och kråkan (i 4-takt)	2,13	0,91	32x1		sv	'17	'17	8x ,16 :32
4448	Bonden och kråkan (i 3-takt)	2,00	1,56	18x1		"	"	"	4x ,6 :18
4450	Liten Kersti stalledräng	2,13	1,48	9x2 +9	4+1	sv	'25	'25	0x ,12 :27
4454	De två systrarna. 1	2,22	1,12	6x2 +20	3+1	sv	'15	'15	8x ,16 :32
4455	De två systrarna. 2	1,67	0,53	16x2 +4	2	sv	'12	1	0x ,20 :36
4460	Zinklarvisa	1,44	0,88	14x2 +13	13	da	'19	'19	0x ,13 :41
4466	Albertina	2,00	1,06	16x2	1+5	sv	'13	'7, '12	8x ,8 :32
4470	Möte i monsunen	2,22	0,78	16x2	2+2	sv	'17	'17	0x ,0 :32
4472	Bättre tiga än illa tala	2,00	0,88	8x5	4+1 3+2 3+1 2+3 2+2 1+2 1+1 0+3 0+1 0	sv	'19	'19	0x ,24 :40
4476	Koloregrisen	2,00	0,93	12x3 +4	12, 5	sv	'17	'17	12x ,16 :40
4478	Sven i Rosengård, #1	1,61	0,60	16x2 +8	9	sv	'12	3, '12	0x ,24 :40
4478	Sven i Rosengård, #2	1,60	0,92	24x1		"	"	"	0x ,16 :24
4480	Balladen om briggen Blue Bird av Hull	1,78	1,02	8x4 +34	8, 3+2, 2+3	sv	'6	'6	0x ,0 :66

4484	Ebbe Skammellsson	2,00	1,65	8x2 +7	7+1	sv	'47	'47+1	0x ,7 :23
4490	Tolfmilan skog	1,78	0,88	8x2 +24	8	sv	'13	'13	7x3 ,8 :40
4495	Flickan i Havanna	1,78	1,38	8x3 +8	5+2, 4+3	sv	'5	'5	0x ,6 :32
4497	Balladen om den kaxiga myran	2,22	0,95	16x2 +8	5	sv	'7	'7	5x ,0 :40
	Blakman konge	1,67	0,68	14x3 -1	12+1, 7+2, 6+2	da	'30		0x ,14 :41
	Brókar táttur	1,67	0,90	14x2 +1	9+1	fo	'49		0x ,15 :29
	Brúðarvísa av Eyðun Eliassen	2,00	0,83	29x1		fo	'24		0x ,14 :29
	Brúðarvísan	2,00	0,67	23x2 +35	19+1	fo	'22		0x ,0 :81
	Brúsajøkils kvæði	1,69	0,97	7x4 +2	5, 1+5, 1+1, 0+5, 0+4	fo	'86		0x ,16 :30
	De røvere tolv	1,60	0,83	14x3 -2	10+1 4+1 2+1	da	'32		0x ,12 :40
	Deyðastund Sigmundar	2,00	0,83	7x2 +15	2-	fo	'21		0x ,15 :29
	Ebbe Skammelsøn	1,60	0,77	14x2 +16	14	da	'64		0x ,17 :44
	Einars ríma	1,60	0,83- 1,03	7x4 +2	5+1, 5, 4	fo	'35		0x ,16 :30
	Eingríms synir	2,25	0,90	15x2 +1	2+4	fo	'59+		0x ,17 :31
	Engang det sig monne hænde	1,80	1,19	15x2 +1	4+4	da	'22		0x ,0 :31
	Falkaríman	2,13	0,88	16x2 +10	4+1	fo	'11		8x ,0 :42
	Flóvin Bænadiktsson	1,60	0,71	14x2 +14	14	fo	'25		0x ,14 :42
	Frísa kvæði	1,60	1,05	14x2 +16	11+1	fo	'19		0x ,16 :44
	Fuglakvæði yngra	2,00	1,00	14x2 +7	13+1	fo	'229		4x ,19 :35
	Gátu ríma, Österö	2,00	0,83	29x1		fo	'27		0x ,15 :29
	Gátu ríma, Velbastad	1,60	1,09	14x2 +6	11+2	fo	'28		4x ,20 :34
	Geyti Áslaksson	2,00	0,94	15x2 +4	4+4	fo	'125		2x ,20 :34
	God nat og farvel	1,92	0,98	24x2 +18	22+2	fo	'8		6x ,12 :66
	Gorplandskvæði	1,80	1,03	6x3 +17	5+1, 3+2, 2+3	fo	'25		6x ,20 :35
	Grímur á Miðalnesi	2,13	1,08	19x2 +2	10+4	fo			6x ,26 :40

Grindavísan	1,50	0,60	14x3 -2	14, 4+2	da	'58		0x ,28 :40
Gudbrandskvæði	1,78	1,39	14x2 +5	9+5	fo	'35		4x ,19 :33
Guttormsvísa	2,40	1,05	15x2 + 8x2 +12	8+5, 5+1	da	'26		0x ,12 :58
Harra Pætur og Elingborg	1,60	1,10	7x2 +15	4+1	fo	'52		0x ,15 :29
Hørpu ríma	1,60	0,94	15x2 +1	12+1	fo	'42		7x ,22 :31
I ærlige brudefolk	2,00	0,58	23x3 +12	20, 8, 7	da	'32		0x ,0 :81
Í Gøtu ein dag	1,92	0,85	24x2 +18	23+1	fo	'8		6x ,0 :66
Jákupsa skegg, #1	1,78	0,68	38x1		fo	'19		0x ,14 :38
Jákupsa skegg, #2	2,00	0,72	32x1		"	'13		0x ,17 :32
Kong Hans	1,80	0,83	41x1		da	'40		0x ,12 :41
Kong Sverke	1,62	0,79	14x3	13+1, 8+1, 7+1	da	'10		0x ,14 :42
Kópakvæðið	2,00	1,12	14x2 +5	14	fo	'68		4x ,19 :33
Leivs kvæði	1,50	0,97	7x4 +1	5+1, 3+2, 1+5, 1+2, 0+1	fo	'53		0x ,15 :29
Lorvíks Páll	2,00	0,97	14x2 +1	3+4	fo	'65		0x ,15 :29
Nornagest ríma	2,67	1,24	20x2 +14	18+1	fo	'20		6x ,38 :54
Ole Morske	2,00	0,53	10x2 +42	10	da	'13		2x + 4x3 ,32 :62
Randvers kvæði	2,00	0,91	14x2 +5	13	fo	'69		4x ,19 :33
Runtsivalstriðið	1,78	1,10	7x4 +1	4+2, 3+3, 3+2, 4+1, 1+3, 0+4	fo	'143		0x ,15 :29
Sigmund Brestesøns vise	1,60	1,00	17x3	14+1, 3+6, 3+5	da	'32		17x ,0 :51
Skrímslu kvæði	1,78	0,77	16x2 -1	7+1	fo	'45		0x ,15 :31
Sniálvs ríma	1,78	1,24	14x2 +5	10+3	fo			3x ,18 :33
Strongirs vísa	1,60	0,78	50x1		da	'54		0x ,25 :50
Stærke Tidrik	2,00	0,93	14x2 +13	11+2	da	'29		0x ,12 :41
Torkils datur	1,50	0,96	13x2 +1	11	fo	'50		4x ,19 :27

	Torsteins kvæði	2,50	1,19	36x1		fo	'8		4x ,22 :36
	Ved Kristiansand	2,25	0,87	13x3 +0	5+2, 3+1, 2+2	da	15?		0x ,0 :39
	Vi hugge med kárde	1,78	0,70	18x3 +6	18, 13	da	'29		0x ,6 :60
	Viljorm Kornuskvæði	1,78	1,24	7x4 +1	5+1, 4+1, 3+2, 2+4, 0+4, 0+3	fo	'60		0x ,15 :29
	<i>Ivokvädet, moll</i>	2,00	1,41	12x2 +3	5+3	eo	8	=	0?x ,15 :29
	<i>Ivokvädet, dur</i>	2,00	1,34	7x4 +1	6+1, 5+2, 4+3, 2+2, 2+1	"	"	"	"
	<i>Lidjokvädet</i>	2,13	1,13	11x3 -2	11, 2	eo	2	=	4?x ,17 :31
	<i>Valdemarskvädet, #1</i>	2,00	1,38	7x2 +15	2+5	eo	192	=	3x ,15 :29
	<i>Valdemarskvädet, #3</i>	1,67	0,76	7x2 +15, 12x2 +5	5+1	"	"	"	"
	<i>Viljamskvädet</i>	1,60	1,48	14x2 +1	8+4	eo	48	=	0x ,15 :29

Bilaga 2. Kvædena tonstavade

Här följer alla melodier som nämns i bilaga 1. Tidmärket %b utvisar början på första tongångsvarvet enligt bilaga 1 spalt 4, tidmärket %c visar början på nästa och %g slutet på sista. Omkväde är understruket.

#4401,4402. Sjúrdarkvæði: <1,6-1,8:37> (
(# Varianto A: (/mimi mire doTi LaSo; %b
LaaTiTi dore mi; mimi lala lala ti;ti tila sofa
mi; mi mifa mi mire do La; %c LaTi doTi do
re mi mi; lala lala sofa mi; mi mifa mi mire do
La; %g vovo)?

(#Strejmoja: (/mimi mimi mimi mi; %b
doododo dore mi; mimi lala lala ti;ti tila sofa
mi; mi sofa mi mido Ti La; %c LaTi doTi do
dore mi mi; lala lala sofa mi; mi sofa mi mido
Ti La; %g h)?

(#Suduroja: (/mire mire doTi LaTi ; %b dodo
dore remi; mifa somi soso la;la lala laso
sofa; mi sofa mi dodo Ti La; %c LaSi LaTi do
dodo re mi; mila lala laso so; mi sofa mi
dodo Ti La; %g mimi)

)x163?232

#4405. Vilmundskvæði: <1,7:34> (%b /fami
sofa fami mi;re rere dore mimi; miimimi fami
fami faso; sofa fafamii redo; %c mimi fa mi
re; rere dore mi; mimi mimi mi fa;so sofa
fami fami %g reldo; mimi fa mi re e)x80

#4406. Virgars kvæði: <:29> (LaLa %b /MiLa
LaTi TiTi dore; redo doTi TiMi; %c LaLa TiTi
TiTi dore; redo doTi LaTi; %g do TiLa So Ti
Mi LaTi do; doMi So SoFa Mi La;Ti doTi
La)x115

#4407. Jallgríms kvæði: (

(#Suđuroy: <:29> /LaLa Tido TiLa La3;Mi
LaLaLaa Tido TiLa; dore mi3mi fami mi;mi
redo %b mimimii miLa; dore mi redo La
Fa;So La %c dore mimi fami mimimii;
redodoo do Ti La %g a) ?

(#Hafn: <:29> o %b /soso sodo rere so; miso
laso soso; %c miso laso soso so; mire
mimifaa soso; %g sola so somi re do; re rere
so somi so; soso somi re do))x83

#4408. Brestis kvæði: <:29> (%b /doTi re3do
doTi Ti; La3La LaaLaMi La; %c LaTi doTi
TiTi Ti;Ti TiTi Tire do; %g TiLa La SiLa Ti
La; LaaLaLa La3Mi So3So Fa3Mi; MiiMiMi
LaTi do Ti La a)x60

#4409. Sigmunds kvæði eldra:

,# Fyrsti táttur: <:31> (/mi mi dolre %b mi mi
mido re lfa; %c mimimi mimimi mido re lfa;
%g mire do do3mi mimi re do; rere rere re
re; mi mire doTi La; So3mi mimi re do)x25

,# Annar táttur: <:31> (%c mi /mimido
dododo rere re3;re so sofa mi; mimi mi3mi
miimimi re;mi fa3mi re do %g o; %b mi
mi3do dodo re re;re so sofa mi3;mi mimi
mimimi mimimi rere;mi fami re do)x21

<[mi:La]>

,# Triðji táttur: <:33> (%c /La Ti do TiTi LaSo
Mi; LaTi dodoTii LaLaSo Mi; Mi DoRe Mi
LaTi doTi La; %g La %b La SoLa Ti TiTi
LaSo Mi; LaaTiTi doTi LaSo Mi; Mi DoRe Mi
LaTi doTi La)x39

#4411. Sigmunds kvæði yngra:

,# Fyrsti táttur: <:31> (/mi mi dore mi so
soosomi re %b lso; soososo so3so fami re
lfa; mire do do3mi mimi re do; %c rere rere
re re; mi mire doTi La; So3mi mimi re do
%g)x33

,# Annar táttur: <[La:do], :41> (soso; %b /so
mifa so so lalala so o; la lalti 'DO tila laalala
so; mifa so sola soso fami re do; %c dore
mifa soso sofa miimifa so so; la lati 'DO ti
lala so; mifa so sola soso fami re do;
%g)x31

#4412. Den bergtagna: <[La] = E, 1,1:2, [p] =
Piano, [n1] = pli malrapide> (hMi /La milre
/doldo TiLa /doldo relre /mi ih; pn1:/doodo
Tire /do h;mi /miildo domi /so lmimi /reeTi
SoTi /re h;re /mi doLa /do TiSi /La ah /)x21

#4413. Grettis kvæði: <:33> (/La3La
LaaLaMi SiSiSi La3Ti; %b doodoTi do3Ti
LaSo; TiTiTi Ti3Ti TiTi do3do; doodoTi do3Ti
LaSo; Ti TiMi Si La; %c LaLaTi doTi LaLaSo;
Ti TiTiTi Ti do; dodoTi dodoTi La;So Ti TiMi
Si La %g a)x112

#4414. Ormurin Langi: <:29>

(#Hafn: (#Niðurlag: redo re rere mire; do
rere re; rere mire doTi La;So So LaTi do;
dodo;) (/miimimi mire redo do; dododo dore
mimi; mimi mimi mire mi; soso fami mimi
#Niðurlag)x86)

?(#Varianto B: (#Niðurlag: mido re rere
mire; do rere re; rere mire doTi La;So So
LaTi do; h) (/doododo dore doTi LaSo;
dododo dore mimi; mifa mire remi mifa; mire
remi fa #Niðurlag)x86)

?(#Suðuroy: (#Rekantaþo: MiSo So FaMi
redo; do dodo re; rere mire doTi La;So So
LaTi do; dodo) (%b /doSo LaTi dodo doTi;
TiLa LaSo SoMi; %c SoSo LaTi dodo doTi;
TiLa LaSo LaSo; %g #Rekantaþo)x86)

#4415. Ramund hin Unge: <:50> (/ %b 2x
La La mi mi re Tido Ti i;do La LaTi do TiLa
So Mi '1 i i; %c '2 i; MiMi %g La LaTi do TiLa
So Mi i; Mi LaSo Lado mi mimi reldo TiLa Ti
La a a)x23

#4417. Ólavur Riddararós: <:28> (/soososo
do3so soolala so; mifa so mire do3;so soso
sooremi fami doo;mifa soso soofa milso;
soso lalalaa sofa mire do dore; mire mimifaa
soso lafa mi re do)x39

#4418. Liten Karin: < :2 > (%b1 (imi /LaTi
domi /milre domi /somi fare /mi)x %g1 %b2
(imi /somi fare /mildo LaTi /domi milreTildo
/La ah)x %g2)x13

#4428. Bøhmerlands dronningen: <:2> (%b
mi /mi mi /mi mi /mi re /re; So /re re /so fa
/mi; %c re /redo Ti /LaTi do /rere re /re; So
/rere re /soso fa /mi; %g re /do La /So ldodo
/dodo dore /mi mi /re e /do)x23

#4430. Jag skall giva dig en oxen stor:
(#Unutakte: <1,5:35> /LaaTi doTiLaSi Lado
mii;mi soofa mire TiTi re;re doore miiredo
TiiTiSi Mii;Mi LaaTi doLa SiilLa La a;
LaaSiLa Ti; dooTido refa miidoTi La;
Laadore miimimi soomire mi; miidoTi La;
Tiidore mi iSi SiilLa La a)x5

#4436. Jon och Lager: <Polso, 2,4:3, /7 5 6>
(%c MiMi /La La Ti /do Ti La /mi mi ma /mi i;
do /do Ti do /mi i %g i /h h; mi /mi mi mi /so
mi mi /re Ti Ti /Ti i; dore /mi Mi Mi /Mi i; %b
Mi /La La Ti /do Ti La /mi mi ma /mi i; dore
/dodo Ti Si /La a)x29

#4439. Stolt Signhild: <:31> (do %b /dodo
dodo rere re so so mi; %c do rere re remi fa
so o; %g mi soso so sofa mi fa fa mi; mire
do mi re e do o; h)x19

#4440. Vänner och fränder: <:2> (a;Mi /Mi
MiMi /La LaLa /Mi FaSo /Fa a;Fa /MiMi MiMi
/ReRe ReDi /LA DiMi /Re; DiRe /Mi i /Fa a;
/MiRe ReDi /Mi i;Mi /MiMi SiLa /Tildo TiLa
/SiLa Tido /La)x15

#4442. En ung sjöman förlustar sig:
<1,3:25> (%c2 aLa /mimi fafa mimi La3Ti
dodo TiidoTi Lami %g mi %b3 i;La mimi siti
lalsi mifi so3la sofi mii %c1 i;La mimi
mamifiso mimi La;Ti do3re doTi La)x7

"4448. Bonden och kråkan: (
(#Sotiso: <2,5:4> /Do MiSo Do MiSo /Mi So
do o; /La Fa La do /So3So SoFa Mi i;So /Fa
FaLa Re ReFa /Mi So Do o; /Re Re Fa Ti
/Re3Do DoDo Do o)?

(#Odo: <1,4:6/3> /LaLaLa LaLaLa /miimi mi;
faaso faami /reldore mii;mi /doremi doremi
/reTiTi)?(reeTi) do; /TiiSo La /Laami miredo
/TiiSo La)x17

#4450. Liten Kersti stalledräng: <:27> %b
(/La LaTi do doTi LaTi LaSi MilFi; SiSi Ti %c
La a;Ti do dore miimi mimi miifa mido Ti %g
i;mi Si La Tido re doTi Ti La a;h?La)x25

#4454. De två systrarna.1: <2,4:2> (So %b
/do dore /mi fare /do Ti %c /do; dore /mi fa
/so remi %g /fa lmi /i; so /so soso /la lalso
/falmi falre /dolTi; LaSo /do re /fami redo /Ti
ldo /o)x15

#4455. De två systrarna.2: <2,3:4> (%b /La
do do Lado /do mi mi i; /do do re re /mi i i i;
%c /Ti TiTi re re /do do So o;do /do mi mi i
%g /do dore Ti iSo /La a a a)x12

#4460. Zinklarvisa: (#Feroe: <:41> %b do
/do Ti LaLa La La Ti do o;Ti LaTi do rere do
TiTi; %c re do Ti LaLa La La Ti do o;Ti LaTi
do rere do TiTi; %g La do La Si i;La LaLa La
LaTi do Ti i La a)x19

#4466. Albertina: <[do]=396:, 1,8:4> (%b So /mi rere dodo rere /do o Ti; rere /relre LaaTi dodo TiLa /So; sooso so; %c SoTi /rere rere TiSo; dore /mimi soso mido; remi /falfa LaaLa SoSo Tire /do; doodo do %g)×13

#4470. Möte i monsunen: <:4> (%b So /do dore mi mifa /soso sola so; mimi /fafa fafa mimi mido /re e h; %c soso /mimi soso mi mimi /fafa lala fa; fafa /mimi mido rere reTi /do o h %g)×17

#4472. Bättre tiga än illa tala: <1,8:4> (o;So %b5 /do dodo mi miSo /do dodo mi i; %c1 /do o mi i /do La So o;So %c2 /do domi so soso /fami fare mi i;do %c3 /La Lado So o;do /La Lado So o;So %c4 /do do remi fare /do Ti do)×19

#4476. Koloregrisen: <2,4:4> (%b 3× So /do ore mi do '1,3 /fa mi re e /fa mi re; '2 /so fa mi i /so fa mi; '3 %g do /So Ti do)×17

#4478. Sven i Rosengård:

(#1: <1,8:4, [Su]=49/32> %b /La LaLa La do /mi i La a; (#p: /La aLa do La /Su u u;) h %c /Ti Ti re reTi /do Ti La a; #p Mi %g /La LaTi do oTiLa /Si i La a)?

(#2: hLa /LaaSiSi LaaLaLa mi mi;mi /remi redo Ti h;Ti /TiTi reerere TilTi do; /LaLa doLa Si h;Si /La LaLa milre doTi /La a La h)×12

#4480. Balladen om briggen Blue Bird av Hull: <1,7:2, [La]=297:> (%c LaaTi /do doodo /do reedo /doolTi TiiLa /Ti; %c LaaTi /do doore /do TiiLa /La a /a; %c LaaTi /do Tiido /re doore /mi riimi /fa; %g SooSo /fa faafa /mi riiri /mi i /i; faami /re dooTi /do TiiLa /Ti TiiTi /Ti; faami /re faami /re riiri /mi i /i; doore /mi miire /do reemi /faalmi faari /mi; %b LaaTi /do doore /do TiiLa /La a /a)×6

#4484. Ebbe Skammelsson: <:23> %b /LaLami sosomi famii doo;mi miiremi TiTire (do o)?(re do); %c LaLami sosomi famii doo;mi miiremi TiTire (do oo;Ti)?(re doo;Ti) %g LaLaSo doree mifaa miire dodoTi La a)×47

#4490. Tolfmilan skog: <1,8:4> (hmi /mi dodo do remi /mi redo Ti h;re /re Tido reTi mido /La a So h; /do doore Ti ildo /LaaSo LaaTi So %b (h;So /dolTi dore mido fami /re e do)× %g)×13

#4495. Flickan i Havanna: <[do]=352:, 1,4:2> (x %c /do3mi mimi /relmi fa /Ti3do '1 rere /dore mi; '2 remi /do oh; %g /mi3fa soso /faso la; /re3mi fafa /mifa so; %b /do3re mimi /remi fa; /Ti3do remi /do oh)×5

#4497. Balladen om den kaxiga myran: <:4> (%b /mimi dodo mimi dodo; /SoSo rere fafa re; /SoSo rere fafa rere; /SoSo dodo mimi do; %c /dodo fafa lala fafa; /dodo mimi soso mi; /SoSo rere fafa rere; /SoSo mimi soso mi %g /i; re emi fa3re /Tire do oh h)×7

Blakman konge: <:41> (%b3 /do do do do LaSo do mi; re redo do do re mimi; re %c1 re do do do LalSo do; mi re re do do re mimi; re %c2 redo do do; do LalSo do dore mi re e do o)×30

Brókar táttur: <:29> (%b /dodo mimi mire do; rere rere re; miimimi mire doTi La;So mimi mire do; %c dodo dododo rere do; rere rere re; reerere mire doTi LaSo; So LaTi do %g o)×49

Brúðarvísa av Eyðun Eliassen: <:29> (/mimi mimi mimi mi re;mi fafa mire redo; miso soso soso soso; reso soso somi; so sofa mi; mire rere re; reSo dodo dore mifa mi re do mi)×24

Brúðarvísan: <:81> (%b /re re re di re mi fa mi mi reldo mi i; re re re re Ti Ti La do o re lmi; %c fa mi re do re mi fa mi mi reldo mi i; re re e re Ti Ti La do o re e; %g re so so fa mi i mi mi lfa mi re e; re re ldi re mi re do re re Ti lre; mi re So La Ti lLa So La a So o)×22

Brúsajøkils kvæði: <:30> (%b /do3do Ti3La LaaLaLa So3Fa; LaaLaLa La3So La3La; %c do3do Ti3La LaaLaLa So3Fa; do3do do3Ti La3La; %c LaLaLa LaLa So3Fa Fa;Fa SoLa; LaLaLa So3Fa?LaSoSo %c FaSo La; LaLaLa do3re redo dododo Ti %g La a)×86

De røvere tolv: <:2> (%b La /LaLa dore /mimi mi /do dolre /mi; mi /mimi fa /mi mi /do; %c La /dore mi /mi re /do re /mi; mi /mimi fa /mimi mi /do; %c La /dore mi /re do /dore mi /mi re /do lTi /La)×32

Deyðastund Sigmundar: <:29> (%b SoSo SoMi SoSo La; dodo doLa LaSo; %c dodo dodo rere redo; dodo doLa dodo; %g doLa

So SoMi La So; SooSoSo SoMi ReRe
ReRe, ReeReMi FaSo La La So o)x??

Ebbe Skammelsøn: <:44> (%b /doTi La La
La LaSi La Ti; Ti TiLa Si Mi Mi Si; La %c
doTi La LaLa La LaSi La Ti; Ti TiLa Si MiMi
Mi Si; La %g do La Si lLa Ti i Ti Ti Mi lLaLa
LaSi La Ti lSi La a)x64

Einars ríma: <:30> ((%c1 /mimi mimi redo
do; miimimi mimi redo; %c2 mimimi mimimi
re3do do;do soso sosofa mimi; %c3 mimimi
mimi redo do;re mimi; mimimi so3la %g so3fi
mi; %b4 mimimi mimi re3do dododo re mi i)?

(/mimi mimi (mimi redo)?(mire mimi);
miimimi mire mimi; mimimi sola laso soso;la
lasi sofi mimi; sosofa mimi redo re;do mimi;
mimimi redo so3fi mi; mimimi mimi re3do
dododo re mi i))x35

Eingrims synir: <:31> (%c /SoSoSo SoFa
MiLa La;La LaLaSo LaSo SoSo; dododo
dododo dododo re;do dododo reredo dodo;
LaLa %g LaSo %b SoSo So; MiiMiRe MiFa
So So So La; SoFa Mi Do ReFa La So
o)x59

Engang det sig monne hænde: <:31>
(/MiMi %b SiLa Tire do Ti;La TiTi TiTi Mi
LaTi doTi LaSi LaLa Tire do Ti i;Ti %c TiTi
Tire do TiLa SoLa TiLa So lTi;Ti TiTi MiMi
LaLa SiLa Ti La a %g)x22

Falkaríman: <:2> (%b lmi /mimi mire /re
do3do /dodo doLa /So o3;La /SoSo SoFa
/Mi So3So /dodo rere /so %c o3;fa /mimi
mimi /re do3do /rere rere /mi i;re /rere doTi
/La So3La /SoSo SoFa /Mi %g lSo;So /dodo
dodo /re rere /doTi LaTi /do o; /fa)x11

Flóvin Bænadiktsson: <:2> (%b /so so /so
so /mi re /do lmi; /mi re /mimi fa /la so; %c
/soso so /soso so /mimi re /do mi; /mi re /mi
fa /la so; %g /sofa mi /re re /remi fa /la so;
/sofa mi /so o /do lso)x25

Frísa kvæði: <:44> (a %b /LaLa La LaTi
dolre mire do Ti; Ti Tido re mimi mi redo; Ti
%c doTi doTi LaTi dolre milre do doTi; Ti
Tido re mi mi redo; Ti %g doTi La Si lLa Ti i
Ti re mi i;re mire do Ti i La)x19

Fuglakovæði yngra: <:35> (/mi mi mire mi;
mire redo; %b rere rere rere; mimi mire
doTi LaSo; mimi mire redo; mimi somi rere
do;do %c rere rere rere; remi mire dodoTii
LaSo; miimimi mire redo; mimi somi rere do
%g o;)x229

Gátu ríma: (

(#Eysturoy: <:29> /SooSo SoSoMi SoSoSo
La; dododo dooLa LaaSo; dododo dododo
reere ree;re reedo dooLa doodo; dooLa So
SooMi La So; SoSoSo SooMi ReeRe
ReeRe; ReReMi FaaSo La La So o)?

(#Velbastaður: <:34> /mire mimimii mire
redo; %b rere rere rere; miimimi mire doTi
LaSo; mimimi mire redo; dore mido re do;
%c rere remi re; rere mire doTi LaSo;
mimi mire do; dore mido re do %g o; lmi)
x27

Geyti Áslaksson: <:34> (/LaLa LaLa LaLa
MiMi; %b SiLa Tido TiLa; LaSo SoSo SoSo
FaMi; MiMi FiMi MiMi; MiiMiMi LaTi doTi
La;La LaaSiSi %c Ti; TiLa SoFa Mi; MiMi
DoRe Mi; MiMi MiMi MiMi La;Ti do doTi La a
%g)x125

God nat og farvel: <:3> (re /re di mi /re e;
%b dilre /mi fa mi /re dolre mi /re do Ti /La
dilre; mi /re do La /La Si La /re mi fa /mi
ii;mil:re %c dore. /mi fa mi /re dolre mi /re do
Ti /La dilre; mi /re do La /La Si La /re mi fa
/mi i; %g milfa /so fa mi /mi i LaTi /do re mi
/re e)x8

Gorplandskvæði: <:35> (/o soso mifa soso
la; lala lala laso; soododo dodo rere re;do
soso sola tala; %b3 soso soso fami faso la
so; %c1 sososo soso fami fa;mi remi faso
%c2 laso; soso fami faso la so %g o)x

Grímur á Miðalnesi: <:40> (/LaSi %b LaLa
dodo TiLa; dodo dore mimi; mimi mimi miLa
LaLaLaa; mimi soso fimi; mire mifa mimi
redo Ti La; %c LaSi LaTi do (dodo re)?(remi
fi) mi; mimi lala laso sofa; mimi sofa fami;
mire mifa mimi redo Ti La %g a)x

#Grindavísan: <:40> (%b /(mi dore mi mire
mi fa mi i;mi so sofa mi redo mi i; %c)x mi
dolre mi mi do re mi fa;mi re ere do lmi)x58

#Gudbrandskvæði: <:33> (/dodo doSo dore
mi; mire %b redo doLa; dodo remi redo

La;So dore mire redo; remi fa mire do; do
%c doTi La Tido remi redo LaSo do mimore
do; remi fa mire do o %g)x35

#Guttormsvísa: <:58> (%b1 /milso so dore
mi fami re mifa so o;fa fa fafa milso somi re
do; %c1 mire do remi fa fami re mifa so o;mi
fa fami so somi re do %g1%b2 o;so so soso
so remi fa fami re %c2 lmifa so soso so remi
fa falso mi; %g2 mire re doTi do MiFa So;
soso fa fafa mi rere do)x26

Harra Pætur og Elingborg: <:29> (/LaLa
LaLaMi %b SiSi La; LaLaTi doTi LaSo; TiTi
TiTi %c TiTi dodo; dodoTi doTi LaSo; Ti TiTi
%g La SolFi Mi LaTi do; doTi Ti TiTi Mi LaTi
doTi La a)x52

Hørpu ríma: <:31> (%b /La LaLa SiLa TiTi
Ti; TiLa SoFa MiMi; LaLa LaTi dodoTii LaTi;
do Ti La %c a; La SiLa Ti Ti TiLa; SoFa MiMi
Mi; La LaLa LaTi do Ti La %g a)x42

Í Gøtu ein dag: <:3> ((re /re di mi?La /re e;
dolre)?(so /fa fa mi /re lfa; so) /mi mi mi /re
do mi /re do Ti /La ldo; mi /re do La /La Si La
/re mi fa /mi i; dolre /mi mi mi /re do mi /re do
Ti /La ldo lmi; /re do La /La Si La /re mi fa
/mi i; fa /so fa mi /re e; La /di re mi /re e)x8

I ærlige brudefolk: <:81> (/re %c re e re do
re lmi fa mi mi re do o; re re e re Ti Ti La do
o re e; %c fa mi lre do lre e fa mi i re do o; re
re e re Ti Ti La do o re e; %g re so o fa mi mi
mi mi lfa mi re re; %b re re ldo re mi re do re
e re Ti re; mi re re re do Ti Ti La a So)x32

Jákupsa skegg:

,#1: <:38> (o /do re do La Ti do re e re re e;
SoSo re mi fa mi re do do o re mi i; re do do
La So ldo; do do ore mifa re do; o o)x19

,#2: <:32> (#R: doTi La La La TiLa La So So
o; So oTi re emi re do do o;So) (/do dodo do
redo do TiLa Ti Ti;Ti re rere re sofa mi do
dodo; #R)x13

Kong Hans: <:41> (/do (Ti La SoSo)?(do
Ti SiSi) La Ti Ti Ti; Mi LaLa La LaLa Ti do Ti;
LaTi do re do doTi Ti do; TiTi re do Ti Ti La
So; Ti LaLa LaLa Ti Ti Mi SiSi La Ti ldoTi La
a)x40

Kong Sverke: <:42> (%b '1 /do '2 Ti 2x
TiLa So dodo do lTi do o;do do Tido re redo

do Ti; %c) Ti TiLa So SoFi So Ti do o;do do
TiLa So lTi do o %g)x10

#Kópakvæðið: <:33> (SoSo /SoSo SoFa
MiRe So; %b dodo dore dodo; TiLa LaLa
LaLa Ti;La LaSo SoLa So; FaMi ReMi Fa
So; %c dodo dore do; TiLa LaLaLa LaLa
TiLa; LaSo SoLa So; FaMi ReMi Fa So
%g)x68

Leivs kvæði (Leivur Øssursson): <:29>
(%b /mimi mimi redo doLa; dore mimi mimi;
%c mido dore redo doLa; dore mimi mimi;
%c redo do dore mi; mire dore mi; %c mimi
mimi; redo doLa do mi La %g a)x53

Lorvíks Páll: <:29> (%b /do3mi mi3mi
mi3re do; do3fa fa3fa fa3mi; miisoso
soosofa mi3re so3;so so3fa miimire re3do;
%c miimimi mi3mi mi3re re; reeSoSo La3Ti
do; mi3mi miimimi mi3mi; remi fa mire do
%g o)x65

Nornagest ríma: <:54> (/MiMi LaLaTi dodo
Ti; LaSi LaTi do reremii fe mi; mimi mi3La
LaLaLa So; %b dodo remi fefe mi; mimimi
lala laso so;fe mife sofe mimi La;Ti dore mire
mimi redo Ti La; LalSo LaTi %c do remi fe
mi; mimimi lala laso sofe; mife sosofee
mimimi La;Ti dore mire mimi redo Ti La a h
%g)x20

Ole Morske: <:62> (/re mire mire do dore
mi mire do; mi mi re do lmi; mi mi mire doSo;
dore mi re do; mifa so so so; fami fa mi re
e;re do dore mi mire %b mi mire do lTi La
lmi; mi ifa mimi mire %c mi mire do lTi La
lmi; mi ifa mi ire %g dodo do;do dodo dore
mi re do lmi)x13

Randvers kvæði: <:33> (/So3So So3So
Do3Re Mi; SooSoSo %b SoSo La3La;
La3La La3La do3do Ti3La; La3So La3So
So3So; MilRe Do ReRe Mi; Mi %c SoSo La;
La LaLaLa do Ti3;La LaaSoSo LaSo So;
MilRe Do ReRe Mi lSo; %g)x69

#Runtsivalsstríðið: <:29> (mimi %b /miimimi
fami mire doLa; dodore mi3mi mi3mi; %c
mido dore redo dodoLa; dore mimi mimi; %c
mimire doTi LaSo La;La dore mimi mi; %c
mido do3re re3do do3La do Ti La %g)x143

Sigmund Brestesøns vise: <:51> (%b /do
do re do oTi LaTi dore La So;So do do re
ere redo TiLa So ldo; %c do mi do re ere

rere mire doTi La;So dodo doTi do re do Ti do olTi; %c La So do re ere rere mire doTi La;So dodo doTi do re do Ti do o %g)x32

Skrímslu kvæði: <:31> (%b /do3do dodo rere rere; re3do Ti3La La So; mimi mimi mimi mi; dododo fa3mi re do; %c reerere re3re reerere re3re; re3do TiLa La So; dodo dore mimi %k fami re do h)x45

Sniálvs ríma: <:33> (%b /mimi mire dore; mimi mimiSoo do; rere rere mire doTi LaSo mimimi remi fami %c mi; re do re mi i; miSo do re re mire doTi LaSo mimi remi fa %g mi; re do re mi i)x

Strongirs vísa: <:50> (mi /so mi do remi fa a mi la la la la so; so so re milfa so so fa mi lso; so so fa mi re mi lfa so ofa mi re emi; re do o do re mi fa so o la so olfa mi re e do)x54

Stærke Tidrik: <:41> (/mimi mi faso so mi %b mi lre do o; mi mi relmi fa solfa mi mi; re re do So dore %c mi re do o; mi mimi remi fa solfa mi mi; re do doLa So ldo %g do mi so mi re e do o)x29

Torkils datur: <:27> (so %b /sodo dodo rere so; so somi; sososo soso fami re; mi fa mimi re do; %c rere rere rere sososo somi; sososo soso fami re; mi fa mimi re do %g)x50

Torsteins kvæði: <&: Verkis kaj komponis Heri Joensen en bando Týr.> <1,3:36> (/LaLaLaa LaLaMii MiLaLaa La3; La SiSiLaa Tido TiTi; LaSi TiTiLaa SoSo Miih; Mi dodo dodo remi; redodoo redo doTi La; LaLaSii Tido TiLa SoFa Mi; MiMi DoRe Mi; FaSo MiMi ReDo Do; La La SiTi La a a h;)x8

Ved Kristiansand: <:39> (%c /So oMi La La So o Fa Mi Mi Re So do MiFa %g%b So

ITi; re do oTi La FalSo La a So o; Do Mi %c So do ore do Ti La La So Mi Re e Do IMi)x15?

Vi hugge med kárde: <:60> (%b /(mi do re mi fa mi; do re re re re So; do mi i re do lmi; %c)x mi mi re mi fa mi; do re re re So ldo; mi mi mi re do do; %g re mi i re do o)x29

Viljorm Kornuskvæði: <:29> (%b /LaLa doTi LaSo LaLa dore mifa mimi; %c mido dore redo doLa dore mifa mimi; %c mire doTi LaSo LaLa dore mimi mimi; %c mido dore redo doLa do Ti La %g a)x60

Iva balado: <:29> ((#Minora: /LaLa %b dodo mifa mire; redo doTi domi; soso soso faso laso; soso mire doTi; %c Lado mifa mire redo doTi; domi mimi laso mimi LaTi; domi doLa TiSi %g La a)?

(#Maþora: %c /mimi somi redo dodo; SoSo LaSo dodo; %c mimi somi redo dodo; SoSo LaTi dodo; %c mimi reTi dodo LaSo mimi; reTi dodo %g doTi %b mimi somi mire; dodo LaSo LaTi do)x

Lidja balado: <:31> (%g /(MiLa dodo LaLa SoTi; rere rere mido; LaLa LaLa LaSo Mi; %c)x TiSi Ti rere mifa mi doLa MiSo La a)x

Valdemara balado:

#1: <:29> (%b /lala sofa fami mifa; sola laso fami; %c lala sofa remi fala; sofa fami mire; %g dore mi mi; fami redo Tido; remi La La; lala sofa mi; dore mi mi)x

Úljama balado: <:29> (%b /mimi dore mifa soso; soso milsomii dodo; lala fami redo remi; fafa remi fafa; %c mi dore mifa soso mi; somi do fala fami; redo remi fare mi do %g o)x

Bilaga 3. Tonstavning

Här förklaras takt- och tonstavning mer utförligt än i avsnitt 2, 3 och 4.

- Tontecken med kolon #: betyder början på ett tonstavat stycke, med eller utan styckets namn i. Tontecken med namnet utan kolon visar var (dvs när) stycket spelas igen.
- Den vanliga durskalan nedifrån och upp tonstavas (#Dur: Do Re Mi Fa So La Ti do) och mollskalan (#Moll: La Ti do re mi fa so la).
- Den naturtonstege som nyttjas i folkmusik har bland annat följande tonstäver, där tonstavens ljudfrekvens uttrycks i förhållande till grundtonens (tonikans) frekvens: <Natura: [Da]=24/25, [Do]=1, [Di]=25/24, [Ra]=27/25, [Re]=9/8, [Ri]=75/64, [Ma]=6/5, [Mi]=5/4, [Fa]=4/3, [Fe]=11/8, [Fi]=25/18, [Sa]=36/25, [So]=3/2, [Su]=14/9, [Si]=25/16, [La]=5/3, [Tu]=7/4, [Ta]=9/5, [Ti]=15/8, [do]=2>. I exempelvis a-dur är tonikans frekvens 440 hertz, alltså [Do] = 440 Hz, [So] = 3/2 x 440 = 660 Hz och så vidare. Ord som ej sjungs men talas tonstavas med [vo].
- I alla tonstegar som bygger på oktaven enligt Zoltan Kodály, bland andra Natura och den liktempererade (logaritmiska) tonstegen Werckmeister, är skillnaden mellan tonvarven en fördubbling av tonhöjden. En apostrof framför tonstaven höjer tonen med tre oktaver och ett kommatecken sänker den med tre: <[,do]=1/4, [DO]=1/2, [Do]=1, [do]=2, ['DO]=4>.
- Anmärkning står i spetsklammer < > och innehåller anvisningar till stycket.
- Frekvens per sekund skrivs med kolon. Anvisningen <[La]=a>, som betyder a-moll, kan också skrivas <[La]=440:>
- Anvisningen <2:> säger att taktens frekvens är 2 hertz, det vill säga 120 slag (taktdelar) i minuten.
- Anvisningen <:3> säger att varje takt har 3 taktdelar.
- Snedstreck / i stycke är taktstreck.
- Ett "ord" av tonstäver är en takt del.
- I princip är alla takt delar i en takt lika långa. En anvisning efter taktstreck kan dock ge dem olika inbördes längd: Anmärkningen <Orspolska: 1,8:3, /2 4 3> betyder att låtens fart är 1,8 takt delar i sekunden med 3 takt delar i varje takt där första takt delen har den relativa längden 2, andra takt delen är dubbelt så lång (4) och tredje takt delen mitt emellan (3), det vill säga en sammanlagd relativ längd på 2+4+3=9 vilket motsvarar 1,8 takt delar i sekunden.
- Varje självljud (vokal) i en takt del är en tondel. Alla tondelar i samma takt del är lika långa. En siffra efter en tonstav anger dess längd i tondelar: [do3re] = [dooore]. En rak klammer inuti en takt del är en tondel lång: [do[dore]] = [doodore].
- Tonstaven [h] är tyst, det vill säga paus med längden en tondel.
- En del av ett stycke som börjar med tal och kryss (2x) spelas eller sjunges så många gånger. En del som börjar med apostrof och tal '1 spelas eller sjunges bara den gången (eller de gångerna).
- Kryss och tal efter stycke ( )x2 säger hur många gånger hela stycket spelas eller sjunges.
- Talet 2 vid kryss x behöver ej skrivas.

- Förutom antyget legato [l] finns bland andra: <[p] = piano, [p2] = pianissimo, [f] = forte, [f3] = forte fortissimo, [Mf] = mezzoforte, [Pz] = pizzicato, [s] = staccato, [Tr] = tremolo, [Vb] = vibrato, [Ft] = fermat, [Rn] = Ritardando, [Xn] = Accelerando, [Dn] = Diminuendo, [Cn] = Crescendo, [t:] = a tempo, [v] = uppåtstråk, [n] = nedåtstråk, [n1] = not nr. 1 osv.>. Ett antyg gäller antingen bara nästa tonstav eller från kolon : till punkt.
- Alternativa taktdelar eller stycken (variationer) skils av frågetecken [?] och samtidiga taktdelar eller stycken (stämmor, ackord mm) förenas av plustecken [+].
- Takter kan numreras: (#: /1dodo domi /2rere refa /3mimi rere /4do). Uttrycket %3.1 betyder takt del 1 i takt nummer 3, dvs [mimi], och en tredje siffra angåve tondel, medan %t är tidmärke med namnet t.
- Tonstäver är egentligen ett särfall av taktstäver. Taktstavning kan, förutom toner, också beskriva trumspel, danssteg, fyrverkerier och andra tidsbundna förlopp utan bestämda tonhöjder. Tontecken [#] inleder ett tonstycke med tonstäver eller andra taktstäver. Ordtecken [&] inleder ett ordstycke, det vill säga sångtext.
- Semikolon ; visar radbrytning i sångtexten.
- Verser numreras med apostrof '1
- Ordstycke som börjar med kryss och kolon (x:) innehåller ord som sjungs i varje vers vid fem punkter ..... , det vill säga ett omkväde.
- Ett tal efter ett självljud i sångtext visar över hur många toner stavelsen sjungs legato: (&: '1 /Í Nore2g býr ein menskur ma2nn, ; Ólavur Trygvason eitur ha2nn).
- Alla 16 grundregler för tonstavning bestäms i regelverket Fundamento Tonsilaba. Se <http://tone.se> .

Bilaga 4. Vers- och tongångslängd

Frekvenstabell över antal nordiska kväden eller tåtar i bilaga 1 och bilaga 2 med visst antal taktdelar ("primtalskväden" i **fet** stil,

jämna antal taktdelar i *spärrad stil*), samt (i högra delen) antal kväden med visst antal taktdelar i omtagen tongång.

Takt- delar i versen	Vänstra delen: Antal kväden, efter <i>språk</i>				Högra delen: Antal kväden med så här många taktdelar i den tongång som omtages																	
	<i>fo</i>	<i>da</i>	<i>sv</i>	summa	5	6	7	8	9	10	12	13	14	15	16	17	18	19	20	23	24	
18			1	1																		
23			1	1				1														
24			1	1																		
25			1	1				1														
27	1		1	2				1			1											
28	1		1	2																		
29	13			13			8	1			1	1										
30	2			2			2															
31	6	2	1	9	2		1							4								
32	1	1	6	8		1		2							2							
33	6			6								5		1								
34	3			3								2										
35	2		1	3		1						1										
36	1		1	2											1							
37	2			2											1							
38	1			1																		
39		1		1								1										
40	1	4	4	9				2			1	3		2				1				
41	1	4		5								3		1								
42	2	1	1	4								2		1								
44	1	1		2								2										
50		2		2											1							
51		1		1												1						
54	1			1																1		
57			1	1													1					
58		1		1				1						1								
60		1		1													1					
62		1		1						1												
66	2		1	3				1														2
81	1	1		2																		2
summa	48	21	22	91	2	2	11	9	1	1	1	3	19	5	10	1	2	1	1	2	2	

Bilaga 5. Brestiskvædet

Den färöiska originaltexten samt översättningar till svenska, orsmål och esperanto.

<føroysk>	<svenska>	<orsmol>	<esperanto>
& Brestis kvæði:	& Brestiskvædet:	& Brestarkwedä:	& Bresta balado:
'1 /Árla var um morgunin, ; sólin roðar i hav, ; Beinir gekk i skálan inn, ; sum Brestir sterki svav.	'1 /Arla var om morgonen ; solen är röd i hav ; Bene gick i boden in ; där Breste starke sov.	'1 Ä wa /bitiga um mörgon. ; Soli rödäd i avi. ; Bene djikk i kuvån in, dar StarkBreste söv.	'1 /Frue estis en maten' ; suno ruĝas en mar' ; Bejno domon eniris ; al Bresto, dorma kar'.
(x: Treðum lættliga dansin! ; Dagurin skín so fagurliga, ; komið er hægst á summarið.)	(x: Trädöm lättliga dansen ; Dageren skiner så fagerliga ; kommen i högsta sommartid.)	(x: Sjunggöm ö sta:jgöm vigt i dånssem. Ä glimär i wedri sö finö. Egöst sumår-tidi a kämi att.)	(x: Paŝu gajan la dancon ; Brilas aŭroro bele taga ; Venu en alta somertemp'!)
'2 "Statt upp Brestir, bróðir mín! ; sól i skorar gyllir, ; eingin blæsur vindur á vág, ; og sjógvurin er stillur.	'2 "Statt upp Breste, broder min! ; solen bergen förgyller, ; intet blåser vind på vág ; och sjön är så stilla.	'2 "Sta:jg upp Breste, bror männ! ; Soli färdjillör bjari. ; Ä blås'nt wind o wágor. Watt'n redös int inntä.	'2 "Ekstaru Bresto, mia frato ; suno ore brilas ; blovas neniū vento sur ondo ; kaj maro nun trankvilas. ....
'3 Lít tær út at Lítlu Dímun, ; har hvítir ei við tanga, ; aldri fæst ein betri dagur ; bjargaseyð at fanga."	'3 Leta oss ut till Lilla Dimun ; där vitnar icke tången ; aldrig fås en bättre dag ; att bärgafåren fånga."	'3 Letöm wöss a:jt a Lissl Då:jmãm. ; Dar wa:jtnör int töndji. ; Aldri fos jänn wildör dag tä wild-takkor föngga."	'3 Serĉu iron Etan Dujmon ; bordo ne ŝaŭme blankas ; pli neniam bonis tago ; kapti ŝafojn mankajn." .....
'4 Tóku bond og bjargalinur, ; gyrdu svørð við belti, ; gingu so til strandar oman, ; dreingir tveir teir eltu.	'4 Tog de band och bärgalinor, ; gjorde svärd vid bälte, ; gick de så till stranden neder ; gossar två dem följde.	'4 Däm to bändi mi si ö bärg-lå:jnor. ; Sätt svärdi wi bälti. ; Djingg se nido strändi. Twer gössör figd ättör.	'4 Ŝnurojn prenis kaj rimenojn ; zone fiksīs glavojn ; malsupren al strando iris ; postsekvis du knaboj. ....
'5 Mælti tað Sigmundur Brestisson, ; vetrar var hann níggju ; "Eg skal út á Lítlu Dímun ; hin villa veðr at síggja."	'5 Mälde Sigmund Brestesson, ; vintrar var han nio, ; "Jag skall ut till Lilla Dimun ; att vilda väduren se."	'5 Do lit ånn Sigmund, sun a Breste ; – niä wittra add ånn we til ; "I wil a:jt a Lissl Då:jmãm, fär I wil fo sjå wild-gumsa."	'5 Diris Sigmund Brestofilo ; li naŭ vintrojn aĝis ; "Iros mi al Eta Dujmo ; vidi ŝafojn sovaĝajn." .....
'6 Svaraði Tórir Beinisson, ; á tólvta ári var: ; "Faðir, fert tú	'6 Svarade Tore Benesson ; på tolfte året var ; "Fader, låt	'6 Do swäräd Tore sun a Bene ; - o tölft åri war-ånn ; "Far du	'6 Respondis Toro Bejnofilo ; dek du jarojn plenīs ; "Patro,

á Dímun út, ; lat meg fylgja tær!"	mig följa dig ; när du till Dimun far!"	a:jta Dajmám, ; sö lätt mi fia, falla!"	iru vi al Dujmo ; lasu min kunveni!" .....
'7 "Hvat skulu tit á Dímun gera, ; har eru stíggir trongir, ; langir eru teir loftskútar, ; og lágir eru tit dreingir".	'7 Vad skall ni på Dimun göra ; där stigarna är trånga ; korta är ni gossar ännu ; klipporna branta och långa."	'7 " Wänn sku ni sö a:jto Dajmán? ; Stigär i trönggör dar. ; Stättor i twärör. Ö stäkkögör i ni pöjkör."	'7 "Kion vi sur Dujmo farus ; mallarĝas grimpopadoj ; kaj profundas rokkavernoj ; vi malaltas, knaboj." .....
'8 Svaraði Sigmundur Brestisson, ; snimma vaks hans hugur ; Hann, ið alist við øsku inni, ; lítið í leikum dugir!"	'8 Svarade Sigmund Brestesson ; snabbt vax han i hugen ; "Den som hålles vid askan inne ; litet i leken duger!"	'8 Do swäräd ånn, Sigmund sun a Breste ; – ånn gav int si äld – ; "Askfa:js'n, sö sit ini stugön, ; dug int a inggö, ånn."	'8 Respondis Sigmund Brestofilo ; kreskis en konkludo ; "Kiu kreskas ĉe cindro ene ; taŭgos malmulte ludojn." .....
'9 Satt hann sigur, sonur mín," ; Brestir tók til orða, ; "eingin skal hjá ungum alva ; bragdarhugin forða."	'9 "Sant han säger, sonen min," ; Breste tog till orda, ; "ingen skall den unga kraftens ; bragdahug avfärda."	'9 Do lit ånn Breste ; "Sánt tälär ånn, sun männ. ; Indjön fo saj motä, dö ; ungdomön i ugåd'n.".....	'9 "Vere diras mia filo", ; Bresto ekis vortojn ; "Neniu malhelpu bravan ; menson de junforto." .....
'10 Tóku bát úr tøttum neysti, ; rangt var teimum sjógvað, ; dreingir settust i rengur niður ; og hövdingar at rógva.	'10 Tog de bát ur trånga boden ; ..... ; gossarna satte sig i aktern ; och hövdingar att ro.	'10 Bát'n to däm a:jt ir lissl-båt-a:jsi. ; Jålåk wa sjun. ; Gössär sätt si attäst i, ; ö övdinggär til ö ro a:jto.	'10 Prenis boaton el densa nesto ; maro al ili ĝemis ; knaboj sidis en la poupon ; kaj estroj ekremis. ....
'11 Løgdu teir at oynni inn, ; bátin upp teir drógu, ; gingu so í bergið fram, ; sum brattar rásir lógu.	'11 Lade de så in till ön ; båten upp de drog ; gick de så i berget fram ; där rasbranterna låg.	'11 Kämigör börta ä:n sö ; dro däm upp bát'n, ; djingg framma bjari, ; dar råså-stättor wa.	'11 Al insulo ili eniris ; teren tiris boaton ; kaj antaüen suriris monton ; kun krutega pado. ....
'12 Fótafimir og klófastir, ; óttaðust ei nakað, ; lupu lætt um leysar upsir ; styggan seyð at taka.	'12 Fotasäkra och klofasta ; ängslades ej något ; löpte lätt om lösa branter ; rymda får att taga.	'12 Fot-stedör ö wass-någladör ; wa däm int innt ogumör. ; Kajttä wigt iringg råså-stättor ; fär tä wild-takkör föngga.	'12 Piedviglaj kaj ungfiksaj ; nenion malkuraĝas ; vikle kuras rokfalrandon ; preni ŝafojn sovaĝajn. ....
'13 Fimm hundrað av áseyði ; Líttla Dímun bar, ; svart var alt sum kolamógvur, ; eyðkent slag tað var.	'13 Fe2m hundra vilda får ; Lilla Dimun bar ; svart var allt som kolmulltorv ; av välkänt slag det var.	'13 Fämundra wild-takkör ; fánns ä a:jto LisslDajmám. ; Swart wa öllt áv kwöl-musám. ; Öllt kánst däm wi.	'13 Kvincent ŝafoj sur insulo ; Eta Dujmo restis ; nigris ĉio karbaturfe ; speco konata estis. ....
'14 Stygt og kvikt sum	'14 Styggt och kvickt	'14 Valli ö kwikkt läsö	'14 Rapidaj kiel

villur fuglur, ; vartreyst út av lagi. ; So er sagt, at hvalbingar, ; teir tóku av alt slagjö.	som vilda fåglar ; om vár i byggartagen ; så ár sagt, att Hvalbingar ; de tog av alla slag.	; fuglär, sö biddj wår-buni. ; Sö ir-ä sagt, att Walbinggär ; to áv öllöm slagöm.	sovaĝbirdoj ; en printempalveno ; oni diras ke hvalbanoj<4> ; ĉiajn specojn prenis. ....
'15 Tykir mær tað harmiligt ; at fara so um fæ; fyrnsta seyð, i Føroyum var, ; meg lysti enn at sæð.	'15 Tyckes mig det harmeligt ; att fara så om få ; fornsta får i Färöar var ; mig lyster än att se.	'15 I menör e armlı ; fårå sö mi djøröma. ; Gåmböl-takkor, ; listör ä mi än tä fo sjå.	'15 Şajnas al mi kolerige ; tia gregdetru' ; unuajn ŝafojn en Ferooj ; ŝatus mi vidi plu. ....
'16 Fullvæl dugdu høvdingarnir ; vargaseyð at veiða, ; gingu so at báti oman, ; fongin við sær leiða.	'16 Fullväl kunde hövdingarna ; vilda fåren jaga ; gick de så till båten ned ; att fångsten med sig taga.	'16 Ändo wild övdinggär ; wild-takkor jaga. ; Djingg se nida båtem ; ö to mi si föngsti.	'16 Tute bone taugis estroj ; sovaĝŝafojn ĉasi ; iris al boato malsupren ; kun kaptajo pasi. ....
'17 Hildu fram at Stóru Dímun, ; vildu vinna heim, ; siggja trinnar miklar skútur ; sigla mótur teim.	'17 Höll de fram mot Stora Dimun ; ville hinna hem ; sikta trenne stora skutor ; segla emot dem.	'17 Däm stird framma SturDå:jmám ; - wild inn em-att. ; Wurt war tri stur-båta, ; sö kám siglönd mot däm.	'17 Tennis<5> antaüen al Granda Dujmo <6> ; hejmingon celis ; vidas tri fortikajn ŝipojn ; kontraü ili veli. ....
'18 Albrynjaðar triggjar tylvtir ; taldu teir á førum; glitra spjót og gyltir hjálmar, ; sólin skein á svørðum.	'18 Ringabrynjor trenne tolfter ; täljde de i stävar ; glittrar spjut och gyllne hjálmar ; solen sken på svärden.	'18 Ringg-brinjor, tri tölfta, ; räknöd däm o braddömå. ; Spjuti glimå ö jälmär skå:jnä. ; Soli listä o svärði.	'18 Da kirasoj tri dekduojn ; prue nombris ili ; glimis lancoj, oraj kaskoj ; glavojn suno brillis. ....
'19 Brestir mælir orðum hátt, ; gott var í honum evni: ; "Fullvæl kenni eg seglini ; og gylta drekastevnið.	'19 Breste måler orden brått ; gott var í honom även ; "Fullväl känner jag seglena ; och gyllne drakastäven.	'19 Breste i bråttum, ; jänn kar, sö dug a mikklö. ; "Nug känns i wi sigli ; ö dråkå-stävön áv guldi.	'19 Bresto diras vortojn tuj ; bonis li valora ; "Bone konas mi la velojn ; kaj drakpruon<7> oran. ....
'20 Hoyr tú Beinir, bróðir mín! ; hvat ráð skulu vit taka? ; Hasir eru garpar teir, ; ið okkum ætla at saka.	'20 Hör du Bene, broder min! ; Vad råd skall vi taga? ; Dessa är ju garpar som ; åstunda oss att saka.	'20 Är o Bene, bror männ, ; wänn sku wi djerå fär råd? ; Issör i ju slajkör, ; sö wil wöss wönt.	'20 Aüdu Bejno, mia frat' ; kiel nin konsili? ; Tiuj estas viroj ki<8> nin ; volas malutili. ....
'21 Fyrstur siglir Havgrimur, ; og siðan Gøtu-Tróndur; áðrenn økt at enda er, ; elvist leikur óndur.	'21 Förste seglar Havgrim ; och sedan Gatu-Trond ; innan dag till ända är ; flämtar vi i vända.	'21 Föst siglör Avgrim ; ö se Gatu Trond. ; Inna då:jn a feri, fo wi ; kåsa ö wöndas.	'21 Unue velas Havgrimo ; kaj Geüta<9> Trondo due ; antaü ol trihora<10> fino ; ni anhelos skue. ....
'22 Fyrstur siglir Havgrimur, ; og	'22 Förste seglar Havgrim ; och siste	'22 Föst siglör Avgrim, ; ö sist siglör Bjarne. ;	'22 Unue velas Havgrimo ; laste velas

siðstur siglir Bjarni; áðrenn sól i havið setur, ; blódgast okkurt jarnið.	seglar Bjarne ; förrän sol i havet sjunker ; blodgas våra järn.	"Inna soli sikk nidi av, ; blödögo vapni oro i.	Bjarno ; pre<11> ol sun' en maron sidas ; sangos nian feron karno." .....
'23 Skjótt so ber teir sjóvarfallið, ; lagnan gerst so skeiv ; náddu vit at Rakhellu ; og komu upp i Kleiv.	'23 Strax det bär åt sjöafallet ; ödet är oss skevt ; nådde vi till Rakhällan ; och komme upp i Klev.	'23 Trast ä bjar av a fölli. ; "Nu far wi ö kumöm a:jti wönt. ; Innt wi a Rak-áll'n ; ö käm wi upi Klev!	'23 Baldaū tušos tajdmarfluon<12> ; misas la destin' ; Rektrokon atingos ni ; kaj venos en Ravin'. .....
'24 Komu vit i stíggin upp, ; vit kundu hann væl verja, ; høgdu niður hetjur tær, ; ið torðu á at herja."	'24 Komme vi i stigen upp ; vi kunde den væl värja ; högge ned de hjältarna ; som torde mot oss härja."	'24 '24 Käm wi upi stijön, ; dugd wi för werå ånn. ; Dugdöm ögg däm jálta tä däss, ; sö wil djerå wöss nö wönt."	'24 Venos ni en pado supren ; povos ĝin defendi ; hakos la heroojn kiuj ; volas vundojn vendi." .....
'25 Svaraði hartil Beinir sterki, ; i royndum var hann góður, ; "Vit skulu halda at oynni inn ; og taka ein harðan róður.	'25 Svarade härtill Bene starke ; i rönskap væl betrodd ; "Vi skall hålla in mot ön ; och taga en hård rodd.	'25 A issö swäräd ånn StarkBene ; - onöm völd däm öllör. ; "Siktöm rätt o enå, ; romm de wästa wi dugöm.	'25 Al tio respondis Bejno forta ; li bone saĝis mem ; "Ni nin tenos ĉe insulon ; kaj prenos duran remon. .....
'26 Haldum fram mót næsta nesi! ; Kunnu vit landi ná, ; ikki skulu teir rósa av, ; teir lættan sigur fá!"	'26 Håller vi fram mot nästa näs ; kan vi landet nå ; icke skall de rosa sig ; att lätt en seger få!"	'26 Wi tåmm siktä o nästa nes. ; Kum wi tä lånds, ; int sku däm do fo skrita mi, ; att däm sö gewint a klått wöss."	'26 Tenu al malgolfo sekva! ; Atingeblas tero ; ne sin laūdos ili ke ; facilis la konkero!" .....
'27 Hildu teir mót oynni inn, ; herskip aftaná ; sóust rógva kappar tveir, ; so hvíta mjøll dreiv frá.	'27 Höll de så mot ön in ; härskepp efteråt ; syntes tvenne ro i kapp ; så vita skum drev ifrån.	'27 Däm siktöd o änå. ; Ättör kām fiänd'n. ; Twer rodd iköpp, sö ä ; pussöd skom iringg	'27 Tennis ili al insulo ; poste militšip' ; du videblis konkursremi ; blankis šaūma vip'. .....
'28 Armar rodna, andlit rodna, ; spennast sterkar spengur, ; árar bogna, homlur toгна, ; skúmið dreiv um rengur.	'28 Armar rodnar, anlet rodnar ; spännas starka nävar ; árar bågna, tullar spångna ; skummet drev om stävar.	'28 Armär rönnå, ånlit rönnör, ; starkör nevör spännås. ; Åror bungnå, tullär bi wa:jdör. ; Ä pussöd skom iringg braddär.	'28 Brakoj ruĝas, vizaĝoj ruĝas ; forte tendenoj švelas ; remiloj kurbas, remingojn turbas ; šaumon pruo pelas. .....
'29 Rokið stóð um æsing inn ; sum vestanveður hvast, ; rendu so at fjørusteini, ; at barkabandið brast.	'29 Röken stod om relingen in ; som västanväder vasst ; rände så på ebbasten ; att barkabandet brast.	'29 Ä kām rätjön ini båt'n. ; Läsö wasst westa-wedör ; for båt'n rätt o sten, sö ; spånti for ita:jv.	'29 Akre enšprucis boatrande ; okcidenta vento ; trafo sur malflusan štonon<13> ; rompis boatbendon. .....
'30 Sigmundur og	'30 Sigmund och Tore	'30 Sigmund ö Tore ;	'30 Sigmundo kaj

Tórir ungi ; vóru ikki seinir, ; lupu teir á landið upp, ; Brestir og so Beinir.	unga ; var ju inte sena ; löpte de på landet upp ; Breste så och Bene.	wå'nt senör tä ta ka:jt'n. ; Lajkö djard bö Breste ; ö Bene ö.	Toro junaj ; ne malfrue ekis ; kuris ili sur la teron ; Bresto kaj Bejno sekvis. ....
'31 Hildu teir at hellu fram, ; sum hamarsklettur var, ; lyftu upp so dreingirnar ; og settu niður har.	'31 Sprang de så till hällen fram ; som hammarklättrare var ; lyfte så upp gossarna ; och satte ned dem kvar.	'31 Däm kajtt framma bjari, ; wildör ö klättra. ; Liftöd upp gössa ; ö add ättör däm dar.	'31 Iris ili al la roko ; kiuj sciis grimpi ; supren levis do la knabojn ; kaj metis ilin simple. ....
'32 "Hoyr tú Beinir, bróðir mín! ; her skal striðið standa, ; onkur skal til heljar fara, ; áðrenn vit hava andað!	'32 "Hör du Bene, broder min ; här skall striden stånda ; några skall till Hel väl fara ; förrn vi ger upp andan!	'32 "Är o Bene, bror män, ; já ska stridi bi. ; Nögör tar Ded'n, ; fäld ånd'n far ir wöss.	'32 "Aüdu, Bejno, mia frato! ; Staros jen batalo. ; Kelkaj Helon<14> alveturos ; antaü nia mortfalo! ....
'33 Tú skalt taka suðursíðu, ; högt er har at herja; eg skal standa nordanvið, ; har verri er at verja."	'33 Du skall taga södra sidan ; högt är där att härja ; jag skall stånda nordanåt ; där värre är att värja."	'33 Ta du sindör-sa:jdo, ; dar ir-ä oländi strida. ; I bi wäränd nordáfär, ; dar ir-ä wärr tä wer si."	'33 Prenu vi la sudan flankon ; alte eblas firmi ; staros norde mi, kaj tie ; malfacilas širmi." ....
'34 Havgrímur og Bjarni bóndi ; fram mót hamri fara, ; Tróndur við sínum fylgisveinum ; reikar runt í tara.	'34 Havgrim och han Bjarne bonde ; fram mot hammarn far ; Trond med sina följesvenner ; går i brynet bara.	'34 Avgrim ö Bjarne Bond'n ; ; framma Ámmårem fårå. ; Trond ö mánnär ånn a tä jáps ; wurt wäränd nido sju-låndi.	'34 Havgrimo kaj kampul-Bjarno ; rokon iras antaüen ; Trondo kun sij sekvofraüloj ; vagas bordon<15> čirkaüen. ....
'35 Röynast vildu treystir dreingir, ; skjótt teir atsókn veita, ; brødur høgga fast og hvast, ; teir renna flógvan sveita.	'35 Röna ville starka gossar ; slå i hastigt mod ; brøderna högg fast och vasst ; i strömmar rann det blod.	'35 Gössär, starkör ö wiladör, ; gav si a:jti stridi. ; Bredrär aggä fast ö wasst. ; Blöd'n ránn mjö.	'35 Provi volis fortaj knaboj ; rapide ataki ; fratoj akre kaj masakre ; sangofluen hakis. ....
'36 Brødur kundu brandar beita, ; kendu væl teir leikir; reydir gjørdust brynjuringar, ; kjálkar gjørdust bleikir.	'36 Brøder kunde brandar bruka ; väl de kände leken ; röda gjordes brynjoringar ; kinder gjordes bleka.	'36 Bredrär wisst, ur ånn brukör ; bö spjuti ö svärði. ; Brinjor gard däm blödigör ; ö ånliti bleko.	'36 Fratoj povis glavojn flegi ; ludon bone konis ; ruĝiĝis kirasoringoj<16> ; palon al vangoj donis. ....
'37 Eldur reykt úr eggjateinum, ; stál mót stáli smellir, ; fimm so fullu kroppar niður, ; heilin stökk um hellur.	'37 Elden rök ur eggatenar ; stál mot stálet smäller ; fem så föll då kroppar ned ; hjærna klibbar mot hällen.	'37 Ä luväd jald'n ir svärdömå. ; Stol dunär mot stoli. ; Fäm kruppör räsäd i stakk. ; Sker wart smiköt av jánnåm.	'37 Fajro fumis el glaveĝoj ; štalon štalo krakas ; korpoj falis kvin malsupren ; cerbo roke flakas. ....
'38 Beinir tveir til heljar hjó, ; og triggjar	'38 Bene två till Hel hov ; den tredje	'38 Bene djard slut o twemm ö ; triddån to	'38 Bejno hakis morten duujn ; trian

Brestir sterki; ota undan allir aðrir ; gleðast ei við verkið.	Breste starke ; mota' undan alla andra ; gladdes ej vid verket.	Breste Stur'n. ; Dámi skrämd ánn áv ödror. ; Wá'nt int fá:jn a gärd'n.	forta Bresto ; puðis for aliajn çiujn ; çojis ne moleston. ....
'39 Reiður var tó Havgrimur, ; hann sær mót Tróndi vendir: ; "Hvi manst tú sum fjöruseyður ; reika runt um strendur!	'39 Vre2d var dá Ha2vgrim ; han sig mot Trond nu vänder ; "Vi må du som ebbens får ; ströva runt om stränder?	'39 Arg ini la:jvi wart ánn do, Avgrim, ; wändör si börta Tronda: ; "Wänn mo du sö läsö takkor, mäss e låg-watt'n, gö nido ; ; sju-låndi ö int wa a inggö.	'39 Tiam Havgrimo koleris ; turnis sin al Trondo ; "Kial vi malflusašafe ; vagu bordojn ondajn? ....
'40 Til tess gav eg tær ognir minar, ; tú skuldi í víggið ganga; hví letur tú og alt títt lið ; svörð í slíðrum hanga?"	'40 Därför gav jag dig ägor mina ; du skulle i viget gånga ; vi låter du och allt ditt följe ; svärden i skidor hänga?"	'40 I gav di jegor må:jnör ; fär att du skuld tjämpa. ; Wänn lätt sö du ö männär då:jnör ; svärði bi wäränd nidi stjed'n?"	'40 Tial al vi mi teron donis ; ke vi batalu klinge ; kial vi lasas, kaj tuta trupo ; glavojn pendi inge? ....
'41 Vitugur var Gøtu-Tróndur, ; ekki treyt honum svar: ; "Mikið vilt tú manntal hava ; til skotbjálva hjá tær.	'41 Listiger var Gatu Tro2nd ; icke tröt honom svar: ; "Mycket vill du mantal hava ; till vinterfällan spar.	'41 Ilistin wa Gatu Trond. ; Int fätäst ä onöm swar: ; "Wil du mikkla måna ; a mi di tä stjidd?	'41 Ruza estis Geūta Trondo ; respondo ne mankis lin ; "Multan vi havemas teron ; por pelte kovri vin! ....
'42 Kappa manst tú kalla teg, ; dólgur ert tú av sonnum, ; kanst tú ekki við tógva tylvtum ; vinna á tveimum monnum!	'42 Kämpe mánne du kalla dig ; dolsker är du så sant ; kan du icke med två tolfter ; vinna över tvenne mannar!	'42 Du köllör di Tjämpe, ; ilistin i du. ; Dug du'nt mi twemm tölftöm ; vinna mot twemm männöm?	'42 Vi heroo nomu vin ; stulta vi estas prave ; vi ne povas per du dekduoj ; sur du viroj venkon havi! ....
'43 Heysta manst tú harm og háð, ; tað spyrst um leið so langa, ; liðið leyp á tógva menn ; og mátti aftur ganga.	'43 Hösta må du harm och hat ; det spörjs om lejd så långa ; följet löpte mot tvenne män ; och måtte igen gånga.	'43 Ilska ö at mo du ; fo ävälli. ; Flä kajttä mot bådöm ; ö wurt wänd att.	'43 Vi rikoltu triston, mokon ; kaj longe çin ricevos ; trupo kuris al du viroj ; kaj fantomi devos. ....
'44 Vilt tú millum manna metast, ; og bilar tær ei hugur, ; fyrstur gakk á klettin upp ; og vís so, hvat tú dugir!"	'44 Vill du ibland mannar mätas ; och felas dig ej hugen ; gå först själv på klinten upp ; och visa vad du duger!"	'44 "Wil du räkkön di söm männ, ö i du wilad'n, ; gök föst upo klitt'n ö ; lätt sjå wänn du dug a."	'44 Se vi inter viroj validu ; kaj ne mankas em' ; iru rokon vi unue ; kaj montru taugon mem!" ....
'45 Argur gjördist Havgrimur, ; ilskan vóks um mótið, ; rendi hann móti Bresti upp ; og legði til við spjóti.	'45 Arg vart väl Ha2vgrim ; ilskan vax om modet ; rände han mot Breste upp ; och lade till med spjutet.	'45 Arg ini la:jvi wart ánn för Avgrim. ; Arga wa stera äld mod onöms. ; Kajtt ánn se upa Breste ; ö sätt	'45 Koleriçis Havgrimo ; preter la maltimon ; kuris kontraū Bresto supren ; kun lanco en

.....	.....	änn se a spjut.	proksimo. ....
'46 Spjótið gleið í miðju inn, ; stál í indrum lendi; Brestir gjørði eitt avreksbragd, ; hann banasár sær kendi.	'46 Spjutet gled i midjan in ; stál i inre länden ; Breste gjorde hjältebragd ; han banesár sig kände.	'46 Spjut for ini mio, ; stol ra-weg ini kruppön. ; Stundjin tä däss djard Breste ; gärdi sömmön jältä.	'46 Lanco glitis en talion ; štalo femurprofundon ; Bresto faris finan trukon ; sentis mortigvundon. ....
.....	.....	.....	.....
'47 Trysti hann seg á stungu fram, ; blóð úr beni oysti, ; høgdi so til Havgrim sterka, ; øksl og arm hann loysti.	'47 Tryckte han sig mot stinget fram ; blod ur benet öste ; högg så till mot Havgrim starke ; axel och arm han löste.	'47 Trikket ånn si mot spjuti. ; Å kwallöd blöd'n ir beni. ; Agg ån se mot Avgrimmå Starkåm, ; ärdi ö armön läst ånn.	'47 Premis li sin sur pikon plu ; gambo sangon lançis ; hakis forte Havgrimon ; şultron, brakon detrançis. ....
'48 Deyður dettur Havgrímur ; og Brestir omaná. ; Beinir berjst menniliga, ; tó hann falla má.	'48 Döder faller Havgrim ; och Breste ovanpå ; Bene värjer sig manligen ; dock han falla má.	'48 Ded räsär Avgrim i stakk ; ö Breste uváni. ; Breste werör si modi, ; män Ded'n to'n a sluti.	'48 Morta falas Havgrimo ; kaj Bresto super lin ; Bejno luktis vire lerte ; tamen falis fine. ....
'49 Tóri runnu tár á kinn, ; harðnar Sigmunds sinni ; "Grátum ikki frændi mín, ; vær goymum væl í minni!"	'49 Tor så rann tár på kind ; hårdnar Sigmunds sinne ; "Gråt nu icke, frände min, ; vi gömme väl i minne!"	'49 Tårär kuldröd nittör ånliti a Tore, ; Sigmund wart strajd i sinni. ; "Wälä int bror männ. ; Åmm kwär ä i minni."	'49 Toron fluis larmo vange ; duriğis Sigmund kore ; "Ni ne ploru, ho fratul' ; sed kaşu bonmemore!"
'50 Tróndur trínur á válin fram ; væl kundi hann orðum greiða ; "Ikki vinst á hvørjum vetri ; i Valhøll betri veiða.	'50 Trond han träder på vallen fram ; väl kunde han orden taga ; "Ej man vinner i varje vinter ; i Valhall är bättre att jaga."	'50 Trond kum nu fråmmo wöll'n. Wisst ur ; ånn skuld tålå. ; "Ånn winn int wänn wittör. ; I Valhall e wildör jaga.	'50 Tretas Trond sur batalejo ; bone li vortojn lasis ; "Gajnas ne en çiu vintro ; en Valhal <17> pli bonas çasi. ....
'51 Hoyrast mugu hetjur hesar ; hart um Bifrøst fara; doygga má hvør menskur maður, ; tó ei mansins æra.	Höras må väl dessa hjältar ; hårt om Bifrost fara ; dö var tapper mänska måste ; men ej mänskans ära.	'51 Katöt ir-ä fär jältömå ; tä dra åv já-fro. ; E twundji, att fok gö däda ; män int do sö oro gärd.	'51 Sperti devas çi herooj ; dure Bifrosten<18> for ; morti devos çiu homo ; sed ne lia glor'. ....
'52 Ei man vera hildarleikur ; lokin enn at enda ; taka skulum vær dreingirnar ; og sama veg teir senda!"	'52 Ej må hildarleken vara ; lyckt ännu att ända ; taga skall vi gossarna ; och samma väg dem sända!	'52 Än å'nt wi gart fro wöss ; issån göndjön. ; Nu sku wi ta gössa ; ö lätt däm gö summö weg."	'52 Eblas ne ke luktan ludon ; fermas fino jama ; knabojn prenu ni por sendi ; al la vojo sama." ....
.....	.....	.....	.....
'53 Sveinur svørð úr slíðrum dregur; Bjarni fram sær skundar ; "Tykir mær so vánt eitt verk ; at drepa	'53 Sven han svärd ur skidan drager ; Bjarne fram sig skyndar. ; "Tyckes mig ett vådaverk ; att dräpa	'53 Sven drar svärd ir stjed'n. ; Bjarne kringgör si fråmma'n ; "I menör, ånn i jänn dräpör, ; sö ev ijel	'53 Svejno ingan glavon tiras ; Bjarno en rapido ; "Şajnas min fiago hunde ; mortigi homidojn. ....

børn sum hundar.	barn som hundar.	krippa läsö rakka."	
'54 Njóta skulu dreingirnir ; grið imillum manna." ; Mongum líkar Bjarna orð, ; men Tróndur mælir annað.	'54 Njuta skulle gossarna ; skydd utibland mannar ; Många gillar Bjarnes ord ; men Trond måler annat.	'54 Gössär ädd sku fo ; stjidd åv månnömå. ; Mikklör öld mi Bjarne, ; män Trond a nö ällör tä saja.	'54 Devus knaboj ja ricevi ; pacon inter viroj." ; Multaj šatas Bjarnajn vortojn ; sed Trond alion diros. ....
'55 "Vísur maður er fyrrivarin; – høggið tit dreingirnir niður! ; Vaksa teir upp til valamenn, ; so býðst okkum eingin friður."	'55 "Viser mänska är företänt, ; hugge ni gossarna ned! ; växer de upp till kämpamän ; så bjuds oss ingen fred."	'55 Je klok männistja täntjör ättör. ; Öggi nid gössa! ; Fo däm wäks upp ö bi tjämpör, ; sö fo'nt wi ingga frid."	'55 "Sağa homo antaütentas ; knabojn haku sen graco! ; Kreskos ğis luktuloj ili ; al ni ne ofertos pacon."
'56 Ilskur gjördist Bjarni tá: ; "Verði tú vargur í ve! ; Ikki skulu tit dreingirnir drepa ; heldur enn sjálvan meg!"	'56 Ilsker nog vart Bjarne då ; "Varde du varg i ve! ; lcke skall du gossarna dräpa ; hellre dräpe du mig!"	'56 Ilstjin wart ånn Bjarne: ; "Mo du dra åv fro iss'n en. ; Fär fo du ta mi, äld du fo ; dräp issa gössa!"	'56 Koleriĝis Bjarno tiam ; "Estu vi maltotem!" <19> ; Ne mortigu vi la knabojn ; ol min prefere mem!" .....
'57 "Ikki var hatta vilji mín," ; Tróndur orðum vendir, ; "bara vildi eg royndir freista, ; hvørt tykkara hugur stendur.	'57 lcke var det viljan min," ; Trond han orden vänder ; "bara ville jag fresta att röna ; var eder hug ståndar.	'57 "Int war ä sö i mentä. ; " Trond wändör til wördi." ; I wild bara frästa ; ö fo red o, ur du tikktä.	'57 "Tio ne estis mia volo" ; Trondo vortriparas ; "Mi nur volis provi kie ; via penso staras. ....
'58 Bjóða skal eg teim kostir teir, ; ið væl mugu eitast góðir, ; sjávvur vil eg teir fostra upp ; og læra teir sið og lógir.	'58 Bjuda skall jag dem kosten deras ; som väl må heta duga ; själver vill jag dem fostra upp ; och lära dem sed och lagar.	'58 I wil dja däm folo, ; sö i nug sö bra. ; Sjöw wil i fostör däm ; ö lär däm sida ö laga.	'58 Manĝon ofertos mi al ili ; kaj aliajn favorojn ; mem edukos ilin mi ; instruos leĝojn, morojn. ....
'59 Kenna teim ítrótt og vápnaleikir, ; skaldamál og søgu. ; øllum teim a válinum stóðu ; líkti nú Tróndar røðu.	'59 Lära dem idrott och vapenlekar ; skaldamál och saga." ; Alla de som på vallen stod ; gillade nu Trond röde.	'59 Lär däm idrátt ö bruk vapni, ; lär däm skald-diktär ö sagor." ; Öllör sö wa a:jto wöllem ; tikkt nu um Trond Rödån.	'59 Instruos sporton kaj armludojn ; poemojn kaj rakontojn." ; Ćiuj bataleje starantoj ; šatis nun ruĝan Trondon. ....
'60 Heiðurliga teir hövdingarnar ; jarða undir fløtu. ; Tróndur tók so dreingirnir ; og færði norð í Gøtu.	'60 Hederliga de hövdingarna ; jordade under flatan ; Trond han tog så gossarna ; och förde norr till Gata.	'60 Övdingär kämä ; nidi muldi a:jto slätt'n. ; Trond to mi si gössa ; ö ferd däm nordi Gøtu.	'60 Estrojn ili nun honore ; kampe enterigis ; Trondo kun si prenas knabojn ; norden al Geŭto navigis. ....

Bilaga 6. Valdemarskvädet

& Valdemara balado:

(&Rekantaĵo:

; Kantu forte ; frape paŝu dancon kaj ridetu ; belas nova tag' ; kantu forte.)

(#Melodio:

<1,45:29>

(#1: /lala sofa fami mifa; sola laso fami; lala sofa remi fala; sofa fami mire; dore mi mi; fami redo Tido remi La La; lala sofa mi; dore mi mi)?

(#2: fafa mire redo dore; mifa fami redo; fafa mire Tido refa; mire redo dore; mifa so so; laso fami remi faso mi mi; dodo dore mi; mifa so so)?

(#3: /lala lafa mimi mifa; soso sofa mimi; lala lafa rere refa; soso sofa mimi; mifa so so; la3la lala lala lala so so; dodo dore mi; mifa so so)?

(#4: /fafa fare dodo dore; mimi mire dodo; fafa fare TiTi Tire; mimi mire dodo; dore mi mi; fa3fa fafa fafa fafa mi mi; dodo dore mi; dore mi mi)

)

(&Strofoj:

,& Unua parto. Devenoj:

'1 /Venu jam kunigi nin ; en ĉendancon feroan ; ĉar ni historion konu ; kaj fieru heroan. (x: &Rekantaĵo)

'2 Nun aŭskultu jen baladon ; belan mi rakontos ; pri sinjoro kuraĝa kiu ; duran devon frontos. ....

'3 En Francujo hugenotojn ; reĝo persekutis. ; Fuĝis Langleoj de l' despoto ; kaj ekzilon salutis. ....

'4 En Svedujo poste loĝis ; bona arĥitekto ; ĉar lia prapatro fuĝis ; tien vivprotektan. ....

'5 Verkis fabelojn por infanoj ; kaj instruajn librojn ; Matilda Soederen' fraŭlino ; voĉis amajn vibrojn. ....

'6 "En Sudermanlando vivas ; arĥitekto sperta. ; Estrajn domojn kaj preĝejojn ; li konstruis lerta. ....

'7 Por norvega parlamento ; Emil desegnis domon. ; Plu famigis teatrejo ; Dramen lian nomon." ....

'8 "Svaton jesu, edziniĝu ; al sinjoro Langleo ; ne pro riĉo kaj prestiĝo ; sed familia kreo." ....

'9 Spetebihale post la nupto ; hejmon faris ili ; vivis honeste sen korupto ; kvar ŝi naskis filojn. ....

'10 Frato Filip inĝeniero ; kun Nobel' laboris ; poste pri konstruteĥniko ; Stokholme profesoris. ....

'11 Frato Abrahamo ĥemion ; diligente studis. ; Profesoro heliuman ; pezon li konkludis. ....

'12 Frato Aleksandro artisto ; rajdi ĉevalon ŝatis ; pentris mondon de ekzisto ; povas mi konstati. ....

'13 Valdemar' plej juna filo ; de Emil kaj Matilda ; kreskis intelekto brila ; en homamo milda. ....

'14 En Polujo judo juna ; kreis novan lingvon. ; Varsovie li eldonis ; per doto tiun atingon. ....

'15 Libron cenzuristo rigardis; en tempo de siringoj ; en la rusa, pola, germana ; franca kaj angla lingvoj. ....

'16 Unuan libron li al homoj ; diverslanden sendis ; kaj reagojn de ranguloj ; kun espero atendis. ....

'17 Dekkvinjara Antonina ; Esperanton lernis ; ĉar ne volis venkon finan ; atendi ĝis eterne. ....

'18 Skribis ŝi leteron kaj ; al Zamenhofo sendis. ; Lin kortuŝis vortoj ŝiaj. ; Bone respondendis. ....

'19 "En Simferopolo instruas ; mi ĝin al kamaradoj. ; Pensoj homaranaj influas ; dum la lingva studado. ....

'20 Ni nun esperanton kune ; kuŝi ĝojo lernas. ; Volas generacio juna ; vivi mondon modernan." ....

'21 Venis vortoj de la majstro ; ankaŭ al Upsalo. ; Otto ordiniĝis pastro ; en la katedralo. ....

'22 "Valdemaro, ho studanto ; de l' universitato ; lingvon rigardu Esperanton ; certe vi ĝin ekŝatos." ....

'23 Valdemar' kaj Otto Zejdlico ; studis la novan lingvon. ; Ĉiu poste en sia ofico ; bone sin distingos. ....

'24 Ili societon faris ; por lingvo Esperanto. ; elektiĝis Valdemaro ĝia prezidanto.

'25 Ludoviko pensas pri ; homara paca pado: ; "Ĉu la lingvo Esperanto ; fariĝos monda movado?

'26 Mondolingvo Volapuko ; perdas da prestiĝo. ; Nurenberga klubo decidis ; esperantistiĝi. ....

'27 Volapukon trafis jam ; forlaso kaj disfalo. ; Klubon esperantan fondis ; junuloj en Upsalo. ....

'28 Dua klubo kaj unua ; por nur Esperanto, ; estu lumo por movado ; monde malgiganta." ....

'29 "Kara mia edzo, vi ; ne estu maltrankvila. ; Vian lingvon lernas jam ; anaro tuj multmila." ....

'30 De Valdemara balado nun ; jen parton la unuan ; finas ni sed dancos kune ; baldaŭ la parton duan. ....

,& Dua parto. Ruslandon:

'31 Jen Valdemaran parton duan ; kantos mi al vi tu2j. ; Valdemaro renkontis fruajn ; esojn en Rusu2j'. ....

'32 "Esperantistoj al Jalto venu!" ; anoncis Ilja Ostrovski. ; Pra-Pasportan Servon jenan ; devas mi agnoski. ....

'33 "En La Esperantisto amikojn ; lingvajn iu invitis" ; diris Valdemar' al Eriko ; "iru ni viziti. ....

'34 Kun kamaradoj mi jam fondis ; esperantoklubon. ; Tempas pri uzeblo respondi ; kaj forigi dubon. ....

'35 Planu ni vojaĝon kune ; trans la maro balta ; ek de Sankta Peterburgo ; ĝis la urbo Jalta." ....

'36 "Rusoj al Svedujo estas ; hereda malamiko" ; diris Eriko, "Ĉu atesti ; tion en praktiko?" ....

'37 "Malamikojn ĉu vi diru ; (tamen estas homaro)?(sed jen amikaro). ; Tra Rusujo ambaŭ iru ; ni al Nigra Maro." ....

- '38 Iris ek sur longa vojaĝo ; du studantoj svedaj ; pro krimea espa mesaĝo ; amikecon kreda. ....
- '39 Tra Finnlando li biciklis ; Sanktan Peterburgon. ; Esperanta parolo tiklis ; kun espo en tiu urbo. ....
- '40 Esperanton Erik ne sciis ; eke ne parolis. ; Dum veturo lernis li ; ĉar komuniki volis.
- '41 Ili veturis per fervojo ; Moskvon en rapido ; gastis faman Lev Tolstojon ; kun loka espa gvido. ....
- '42 Militon kaj pacon diskutis ; kaj cenzuron baran. ; "La Regno de Dio estas ene ; de vi, miaj karaj. ....
- '43 Donu preter egoismo ; spacon al la amo ; kiel fortojn adicias ; paralelogramo." ....
- '44 Valdemar' dankemas ĝoja ; pro la granda saĝo ; kiun dividis jen Tolstoj ; kaj kontente mesaĝas. ....
- '45 "En Rusujo kun amikoj ; ni spertas unuan fojon ; internacian lingvaplikon ; poste daŭrigos vojon. ....
- '46 Al Krimeo suna hastos ; ni trans montan alton ; ĉe Ilja Ostrovski gastos ; maran urbon Jalton." ....
- '47 Antoninan Ilja vokis ; "Venu al gastoj montri ; la plej belajn krimeajn lokojn ; kaj al ili rakonti." ....
- '48 En Krimeo kunestadon ; ĝuas tri semajnojn. ; Ĝis daŭrigas ili padon ; lingvofluon gajnos. ....
- '49 De Sevastopolo ŝipiras ; ili konatan adreson ; de esperanta pioniro ; Borovko en Odjeso. ....
- '50 Estis Nikolao la sama ; kiu el Varsovio ; ricevis la respondon faman ; pri Esperanthistorio. ....
- '51 Li kaj Antonina jam gvidis ; internacian voĉdonon ; kiun Odjesa klubo decidis ; pri reformpropono. ....
- '52 Dankis pro tio Zamenhof' ; ke ili grave agis ; lin, estontan teozofon ; kaj ŝin, kiu ĉion pagis. ....
- '53 Ĉiĉeronis Antonina ; kaj sen ajna dubo ; bone reprezentis sian ; Esperantoklubon. ....
- '54 "Valdemar', mi vidas ke ; vi ja ne estas danda. ; Eltriviĝis viaj ŝuoj ; pro paŝado planda." ....
- '55 "Kun vi kara Antonina ; urbon ni promenis. ; Multon interesan vidis ; ne piedojn trenis." ....
- '56 Nikolaon Bo2rovkon ; edziniĝis poste ; Antonina Ĉaikovska. ; Nupton ĝoje tostu! ....
- '57 En Odjeso Valdemaro ; kun Vladimir Gerneto ; akordiĝis pri refaro ; de monata gazeto. ....
- '58 "Ĉesis jam La Esperantisto ; ĉar mono mankas. ; Da abonantoj longa listo ; novan eldonon dankus. ....
- '59 Ĝi de Tolstoj publikigis ; verkon Prudento kaj kredo ; kio cenzuron rusan instigis ; ordoni ke ĝi cedu. ....
- '60 La cenzuro esperanton ; eldoni malpermesis ; sed revuon en bona kvanto ; svedoj povus presi. ....
- '61 Gazeton Lingvo Internacia ; parte mi financos. ; Preso estu tasko via ; jen nia alianco. ....
- '62 Per leteroj mi redaktos ; esperantogazeton. ; Eldonadon vi pritraktu ; ĝis dissendo pretos." ....
- '63 "Gazeton Lingvo Internacia ; presos mi kaj eldonos" ; diris Valdemar', "kaj mi ; amikojn helpajn konas. ....
- '64 Tiel glate ni evitos ; caran la cenzuron ; kaj forumon faros meritan ; por la nova kulturo." ....

'65 Ŝipon ili al Istanbulo ; serĉis el Odjeso ; sed ŝipestrojn ebrulojn ; volis tuj forgesi. ....

'66 Erik al maristo parolas ; "Serĉas ni ŝipon ; iri Konstantinopolon. ; Ĉu per via skipo?" ....

'67 "Nia ŝipestro kuŝas plankon ; eĉ ne povas stari. ; Brando ne estas lia manko" ; maristo fideklaris. ....

'68 Venis per rusa vaporŝipo ; Konstantinopolon. ; Ĉe Bosporo brilis urbaj ; turoj sur markolon. ....

'69 Aĥmed Paŝa ilin gastigis ; ridis rondaventra. ; Grand-sinjoro de l' kortego ; montris kion li pentras. ....

'70 "Restu pli longe en Hungarujo!" ; Valdemaro proponis ; "Ne, ni hejmen iru tuje!" ; Erik lin admonis. ....

'71 "Budapeŝto min ravas plu!" ; Valdemaro vokis. ; "Via monujo havas truon!" ; lin Eriko mokis. ....

'72 El Upsalo venas gazeto ; Lingvo Internacia. ; En la tuta mondo aperas ; neniu alia. ....

'73 Sur sin tiun taskon prenis ; Valdemar' Langle' ; doktoro Krikorc, Pol Nilen' ; kaj Alberj por ekspedo. ....

'74 Kvar klubanoj fondis ĝin ; kaj poste ili produktis ; dum kvar jaroj magazinon ; kiu lingve fruktis. ....

'75 Gazeton redaktas Vladimiro ; de distanco granda. ; Poŝti ĝin klubanoj iras ; por homoj diverslandaj. ....

'76 Nikolao trovis lokon ; en Sankta Peterburgo. ; Translokiĝis paro Borovko ; de lando de la sturgo. ....

'77 Al ili la revuon ; poŝto pakafe liveris. ; La Rusujan distribuon ; ili letere peris. ....

'78 Valdemaro pionira ; estas esperantisto ; kaj per spertoj li fariĝos ; bona ĵurnalisto. ....

'79 Valdemaran baladon ni jam ; finas parton duan ; kaj ni ĝian parton trian ; baldaŭ dancos bruon. ....

,& Tria parto. Revojaĝe:

'80 Nun de Valdemara balado ; kantos mi parton trian ; pri lia vojaĝado ; en mondo nia. ....

'81 Al Rusujo duan?rean fojon ; Valdemar' sopiras. ; Sanktan Peterburgan vojon ; li somere iras.

'82 Bonvenigis geborovkoj. ; En ŝia utero ; jam embriis Valdemara ; venonta amespero. ....

'83 Ĝojis Antonina kara ; kaj en ŝia sino ; kreskis jam por Valdemar' ; estonta dua edzino. ....

'84 "Aleksandro, frato mia ; vi ĉi tie restis. ; Ĉu Nobela ekspozicio ; tre sukcesa estis?" ....

'85 "Jes, mi la ornamojn faris ; pagon ricevis tu2j. ; Antonina la monon ŝparis ; ni iru al Italu2j'." ....

'86 Post Rusujo Budapeŝten ; venis Valdemaro ; vidi grandan ekspozicion ; de hungara miljaro. ....

'87 Li en Lingvo Internacia ; skribas artikolojn ; espe pri vojaĝoj siaj ; kaj amikaj paroloj. ....

'88 Al Rusujo trian fojon ; Valdemar' sopiras. ; Sanktan Peterburgan vojon ; li somere iras.

'89 Por li stampis la sveda konsulo ; rekomendan leteron. ; "Al ĉi tiu bona junulo ; fidu en aferoj." ....

'90 Li veturis per fervojo ; inter kamparanoj ; viziti grafon Lev Tolstojon ; en Jasnaja Poljana. ....

- '91 Devis ŝanĝi vagonaron ; li en urbo Tula ; ĉe preĝejo renkontis paron ; povran ĉifonulan. ....
- '92 Lev lin bonvenigis kore ; en sia vilaĝo ; kaj dividis kaj palacon ; kaj profundan saĝon. ....
- '93 Demandis li de Lev moralon ; post malvenko ŝaka : ; "Kiel ĝuste agi sen falo ; en malĥristan vakon? ....
- '94 Mizerulan paron renkontis ; mi ĉe preĝejo dorman. ; Riĉa mi junulo hontis ; pri almozo norma." ....
- '95 Lev respondis kun okuloj ; fajrobriple viglaj ; "Ni ne kapablas vivi sanktule ; tio vivon siglas." ....
- '96 Sergej Aleksandroviĉ' ; tatara ĥana pranepo ; helpon al Valdemar' dediĉis ; sur kozaka stepo. ....
- '97 Juĝisto Dmitri Ivaniĉ' ; kaj vilaĝa atamano ; trovis por li taŭgajn kondiĉojn ; ĉe Filonovskajanoj. ....
- '98 Kun kozakoj vivi li volis ; en maleleganto. ; Kun Sergej' kaj Dmitri parolis ; nur en esperanto. ....
- '99 Pluge, rikolte, draŝe laboris ; li ĉe kozakoj pene. ; Supon kaj nigran panon voris ; vekiĝis frumatene. ....
- '100 Rusan stepon sur ĉevalo ; Valdemar' vojaĝos ; post restado radikala ; en kozaka vilaĝo. ....
- '101 Sur ĉevalo Zakaulok ; rajdis li horizonten. ; Rusan kamparanan gastamon ; ĉie li renkontis. ....
- '102 Sur Zakaulok rajdis al nordo ; li dum sunis kaj blovis ; kaj ĉe ĉiu kampula pordo ; koran gastamon trovis. ....
- '103 Kampulojn, amikojn kaj princinojn ; gastis li sur vojo. ; Post riveroj kaj ravinoj ; revenis al Tolstojo. ....
- '104 "En mia dudekkvina jaro" ; diris Valdemaro ; "rajdis mi kozakan ĉevalon ; ĝis Balta Maro. ....
- '105 Mi dum iro spertis pravon ; ke stampita letero ; al ŝtatano pruvas gravon ; de bezona afero." ....
- '106 Jarcentfinon esperanta ; unua edziĝo vestas. ; Signe Blumberj el Finnlando ; kaj Valdemaro festas. ....
- '107 "Mielmonate ni vojaĝu ; foran Samarkandon. ; Rusa registaro omaĝon ; donos tra la lando. ....
- '108 Pro letero de reĝo Oskaro ; nia grupo disponos ; tra imperio de rusa caro ; mem fervojvagonon. ....
- '109 Vi nin sekvu en vojaĝo ; frato Aleksandro. ; Bildojn pentru de vilaĝoj ; kaj riveraj meandroj." ....
- '110 Signe al li naskis filojn ; bele sane kreskis ; juna Lars kaj aĝa Emilo ; bone adoleskis. ....
- '111 En la granda imperio ; de la rusa caro ; fermentiĝas revolucio ; en la laboristaro. ....
- '112 Valdemaro ĝin atestis ; en aparta libro ; kiel popolon trupoj molestis ; murde per kalibro. ....
- '113 "Se maltaŭga registaro ; civitanojn murdas ; al iliaj pledaj deklaroj ; oni restu surda." ....
- '114 Fondon de sveda esperanto;federacio gvidis ; Valdemaro kaj sen vanto ; poste ĝin prezidis. ....
- '115 Verkis Valdemaro pri ; milito en Balkano. ; Por la monda katastrofo ; estis ĝi la ĉano. ....
- '116 En la mondmilito logis ; Finnlandon liberiĝi. ; Ilin Valdemar' apogis ; kampanjis li prestiĝe. ....
- '117 Dum la rusa revolucio ; al finnoj libero venis. ; Valdemaro helpis tion ; kaj ricevis ordenon. ....

'118 Trian jaron de la paco ; mortis lia Signe. ; Vivo estas nur donaco. ; Enteriĝis digne. ....

'119 Valdemaro al Rusujo ; ĵurnaliste iras. ; Antoninan li renkontas ; ŝi problemojn diras. ....

'120 "Kara mia Nikolao ; patro ilia mortis ; kiu al ni vivsekuron ; kaj monon hejmen portis. ....

'121 Ĉu vi povas al Svedujo ; mian filinon preni ; ke mi povu la aliajn ; sola en vivo teni?"

'122 "Nina venu al Stokholmo ; plu muzikon studi. ; Ĉe mi", diris Valdemaro ; "povos pianon ludi." ....

'123 Enamiĝis Valdemaro ; kaj la juna Nina. ; Ŝi fariĝis post du jaroj ; lia novelzino. ....

'124 Mi la trian parton nun ; rakontis Valdemaran ; kaj ni poste dancos kune ; ankaŭ la parton kvaran. ....

, & Kvara parto. Hungarlandon:

'125 Nun mi kantos kvaran parton ; pri Valdemar' kaj Nina. ; Mondo tre malbone fartos ; pro malamo kulmina. ....

'126 Lernis Esperanton frue ; Valdemar' kaj legis. ; Li dek unu lingvojn flue ; kaj parolis kaj legis. ....

'127 Germanujon humiligis ; la venkintoj militaj ; kio kontraŭreagon instigis ; civilizon spitan. ....

'128 Eĉ pli Hungarujon rabis ; paco Trianona. ; Restis por miljara nabo ; lando nur triona. ....

'129 En sia kvindeknaŭa jaro ; rajdis Valdemaro ; puston longe sur ĉevalo ; tra lando de hungaroj. ....

'130 Rajdis Valdemar' ĉevalon ; tra hungara lando ; por ekkoni ĝin pli bone ; ol de fervojrando. ....

'131 Ekinstruis li svedan lingvon ; en universitato ; kaj studantojn judajn ŝirmis kontraŭ rasismaj batoj. ....

'132 Li en Budapeŝto laboras ; en lingva fakultato ; kaj rimarkas ĉe ĥristanoj ; mankon de kompato. ....

'133 Post verkado, tradukado ; kaj kontakta kreo ; fariĝis li de l' ambasado ; kultura ataŝeo. ....

'134 Adolf Hitler sen skrupuloj ; homojn tre malamas. ; Kontraŭ judoj, maldekstruloj ; amasparoloj flamas: ....

'135 "Judoj kaj ciganoj estas ; senvaloraj rasoj. ; El ili neniu restu ; pace ni ne lasu. ....

'136 Al ni arjoj ankaŭ slava ; raso malsuperas. ; Jes, la onidiroj pravos ; ili ne prosperos." ....

'137 Nazia partio sen kompato ; homojn malestimas. ; Judoj, slavoj, demokratoj ; regon ilian timas. ....

'138 Pli da teritorio postulas ; nazia retoriko. ; Libroj brulas, kapoj rulas ; antaŭ la svastiko. ....

'139 Polojn Germanujo atakas ; grakas generaloj. ; Dua mondmilito disktrakas ; landojn al bataloj. ....

'140 "Diplomatoj sovetaĵ foriru!" ; Hungarujo postulas. ; Valdemar' eskortis ilin ; sekure ĝis Istanbul. ....

'141 Hungarujo sendas trupojn ; lukti kontraŭ rusoj ; por eviti germanan okupon ; kiel aŭstroj ĵuse. ....

'142 Stalingradon germanoj tuŝas ; en batalo decida. ; Ilin de tie rusoj repuŝas ; okcidenten rapide. ....

'143 Martan tagon la nazioj ; faras hungare puĉon. ; Valdemaro vidas defion ; "Komenciĝos buĉo." .....

'144 Valdemaro kaj Per Anger ; en ambasado sveda ; antaŭvidis regi sange ; nazia murdobsedo. ....

'145 "Adolf Ajhmann el Germanujo ; venis forigon gvidi. ; Judojn li kolektas tuje ; sendos al perfido. ....

'146 Judojn for nazioj portas ; en tro malgranda spaco. ; En vagonoj centoj mortas ; pro premiĝo kaj laco. ....

'147 Mi ne mem atestis tion ; sed aliaj vidis ; kaj al ni rakontis ĉion. ; Dume neniu ridis. ....

'148 Malantaŭ ŝlositaj klinkoj ; en kunpremo merda ; plurajn tagojn eĉ sen trinko ; multaj prudenton perdas. ....

'149 Ĉu ni povas helpi homojn ; resti en sekuro ; kaŝi sin en ŝirmaj domoj ; for de sanga spuro?" .....

'150 "Mi pasporton doni povas ; se iu rilaton ; por si al Svedujo trovas ; ankaŭ nur privatan." .....

'151 Al Per Anger Valdemaro ; respondas per informo. ; "Necesas nun vivsava faro ; ekster kutima normo. ....

'152 Karlo Luc en ambasado ; svisa simile faras. ; Registaron li persvadis. ; Kartoj arestojn baras. ....

'153 Kaŝas li homojn de arestoj ; en eksa fabriko vitra ; ŝirmas ilin de molestoj ; kaj mortigoj arbitraj. ....

'154 Kaj mi tiel same faros ; kvankam kontraŭ juro. ; Homojn kaŝi ni preparos ; inter amikaj muroj." .....

'155 Diris Per aserton pravan ; "Helpu, jes, per domoj ; rajton vivi ĉiuj havas; homoj estas homoj." .....

'156 "Homoj estas homoj, ĉiuj ; havu rajton vivi" ; diris Per, "Vi helpu al tiuj ; provu ni intensive. ....

'157 Sagokrucanoj homojn ĝenas ; akre kaj minace. ; Valdemar' kaj Nina penas ; aŭdace kaj senlace. ....

'158 Valdemar' maljuna bravas ; kontraŭ ili kuraĝi. ; "Ili ne igu mortigejen ; homojn alvojaĝi." .....

'159 En sia sepdekdua jaro ; en ombro de milito ; taskon sur sin Valdemaro ; prenas teruron spiti. ....

'160 Valdemar' kaj Nina Langleo ; kaŝas multajn homojn ; ĉe amikoj malobee ; en privataj domoj. ....

'161 Helpas homoj al la paro ; en la savaj agoj. ; Multaj homoj ordinaraj ; laboras ja sen pago. ....

'162 Kelkajn kaŝas ĉe monaĥojn ; kelkajn en lernejoj. ; Ilin flegas kaj prizorgas ; kiom eblas pleje. ....

'163 Savoreta transporta servo ; havas eĉ ŝarĝaŭton ; kaj kampare manĝaĵrezervon ; ne preparolu laŭte. ....

'164 Per hungara amikaro ; judojn save kaŝas ; ili kaj ĉion eblan faras. ; Morto strate paŝas." .....

'165 Nun de balado Valdemara ; kaj pri brava Nina ; finas ni la parton kvaran ; kaj tuj dancos kvinan. ....

,& Kvina parto. Ruĝakruce:

'166 Finis ni la parton kvaran ; kaj nun ekas kvinan. ; Alparolis Valdemaron ; lia edzino Nina. ....

'167 "Grafo Folke Bernadot' novas ; en Ruĝakruca estraro. ; Ĉu ni lin interesi povas ; veni ĉe hungarojn?" .....

- '168 "Kara Nina, bona ideo" ; Valdemar' respondis ; " li estos brila korifeo ; Ruĝan Krucon fondi." .....
- '169 Eksterlandan ministerion ; Valdemar' entretis ; ĝeneralan sekretario ; li renkonti petis. ....
- '170 "Graŝon akceptu Bernadoton. ; Helplaboro gravas ; Ruĝa Kruco Sveda fondota ; urĝe homojn savos." .....
- '171 "Ne ricevus li permeson ; tra Germanujo veni ; sed mi pensas ke sukcesos ; vi la gvidon preni." .....
- '172 "Ruĝan Krucon ankaŭ ĉu mi ; devas reprezenti ; por al homoj helpi dume ; en militaj turmentoj? .....
- '173 Ruĝan Krucon certe mi do ; devos organizi ; por al homoj kun rapido ; doni vivprovizojn." .....
- '174 Sur maljunajn ŝultrojn prenas ; Valdemar' la gvidon. ; Tio sagokrucanojn ĝenas. ; Planas ili perfidon.
- '175 Sagokruco kaŝejojn serĉas ; por fuĝantojn trovi. ; Kaptatoj multajn larmojn verŝas ; ĉar sin kaŝi ne povis. ....
- '176 "Homojn la nazioj kaptas ; estas granda krizo. ; Kara Nina, ni adaptu ; nian organizon. ....
- '177 Ĉi leterojn ni eldonu ; kvazaŭ fotan pasporton. ; Povas ĝi protekti homon ; kontraŭ bruta morto. ....
- '178 Homon savos tia ĉi ; letero de protekto. ; Sagokrucano ne kuraĝos ; tiun jam difekti. ....
- '179 Montris vojon Karlo Luco ; kiel deportojn eviti. ; Fridriĥ Born de Ruĝa Kruco ; age lin imitis. ....
- '180 Konstantino Karadja rumano ; Anĝel Sanz-Briz hispano ; Anĝel Rotta de Vatikano ; laboras kun sama plano. ....
- '181 Jeson al kvarcent protektleteroj ; aŭtoritato donas ; kvankam eskapi de danĝeroj ; multaj pli bezonas. ....
- '182 Oficeje stampu paperojn ; kiel vivsavilojn. ; Ruĝakrucajn protektleterojn ; havu multaj miloj. ....
- '183 Al uniformulo ĝi ; imponos per bela stampo. ; Ĉu ĝi vere validas, tion ; kaŝu inter krampoj. ....
- '184 Oni dokumentojn respektos ; de Ruĝa Kruco Sveda ; juran bazon ne suspektos ; kaj arestojn cedos." .....
- '185 Sagokrucanoj leterojn grumblas ; de Ruĝa Kruco Sveda ; sed ne scias ke juro stumblas ; ilin validaj kredas. ....
- '186 Karlo Luc, Anĝelo Rotta ; Konstantino Karadja ; kaj Valdemaro judojn kvotas ; eviti regon sovaĝan. ....
- '187 Helpis al Anĝel Ĝorĝo Perlaska ; post la puĉo dua ; por ke protekto ne fiasku ; en batalo brua. ....
- '188 Koncentrejon Birkenaŭon ; du kaptitoj fuĝis. ; Ili raporton verkis baldaŭ ; kies mesaĝo muĝos. ....
- '189 Ĉasis ilin la nazioj ; veron por estingi. ; Tamen hungarajn judajn estrojn; tiu raporto atingis. ....
- '190 Juda kontraŭstara ligo ; volis ne paroli ; pri timiga koleriga ; aŭŝvicprotokolo. ....
- '191 Filip fon Frojdiger vokas ; "Legu jen raporton! ; Adolf homvaloron mokas ; puŝas nin en morton. ....
- '192 En la koncentrejo nazioj ; judojn amase gasas ; milojn mortigas pro nenio ; vivi neniun lasas." .....

'193 "Montru!" Valdemaro diris ;
"Jen do la fina flanko. ; Pri la judaj
sortoj ni miris. ; Nun ni scias,
dankon. ....

'194 Ĉi raporton mi tradukos ; kaj al
reĝo sendos. ; Gustav estas mia
amiko. ; Ni reagon atendu." ....

'195 Danielson ambasadestro ; ne
raporton kredis. ; "Elrigardu tra
fenestro ; maleblas tiel procedi. ....

'196 Sesdek mil homojn jam ; en
majo, ne povas esti. ; Demandu al
registaro tamen ; ĉu oni tion
atestis." ....

'197 Valdemar' al oficiro ; petas
klarigi ombron. ; "Ĝeneralstabano,
ni miras ; ĉu ne troas ĉi nombro?"
.....

'198 "Okdek mil homojn ili ; jam
vagonare forportis. ; Ĉiusemajne
dudek kvar mil ; pli dividas ĉi
sorton." ....

'199 Fine Valdemar' sukcesas ;
sendi la leteron. ; "Ho, Gustavo, mi
promesas ; ke ĝi diras veron. ....

'200 Hajnriĥ Himler gvidas en regno
; judan finan solvon. ; Ili laŭ la
granda desegno ; fariĝos fumo kaj
polvo." ....

'201 Skribis al Horti Mikloŝ Gustavo
; Valdemar' transdonis ; kaj parolis
pri hasto grava ; al ŝtatestro
imponis. ....

'202 "Horti, deportojn malpermesu ;
el Hungarujo judajn ; ke
amastransportoj ĉesu ; kaj mortigoj
krudaj." ....

'203 "Bone ke vi al mi venas ; kun ĉi
reĝa mesaĝo: ; Ĝin mi serioze
prenas ; kun registara engaĝo." ....

'204 Malpermesis registaro ; judojn
fortransporti ; baldaŭ post la
Valdemara ; pledo ĉe Mikloŝ Horti.

'205 Pro la reĝa telegramo ; de
Gustavo Kvina ; ili ne sendas judojn
al flamoj ; en bruligo fina. ....

'206 Skribas Valdemar' leteron ; al
Karlo princo. ; "Moŝto, helpon
konsideru ; kontraŭ ekstermo
grinca. ....

'207 Por la Ruĝakrucaj pagoj ; ni
bezonas monon ; kaj pro multaj
helpaj agoj ; pliajn kvar personojn."
.....

'208 "Pensas mi, akceptu vi ;
nespertan ĉi Raulon. ; Per vi ambaŭ
ja evitos ; multaj homoj brulon." ....

'209 Venis Raul Valenberj' ; ĥaosan
Budapeŝton ; kaj instruis lin Per
Anger ; eluzi konsulveŝton. ....

'210 Rajtas Raul fari veran ;
ambasadpasporton. ; Multajn li
elskribas, homoj ; do eskapas
morton. ....

'211 Raul' ricevis multan monon ;
de judoj en Usono. ; Kredis rusoj do
ke estis ; li usona spiono. ....

'212 Valdemaro de Ruĝa Kruco ;
neniun monon ricevis. ;
Kunlaborantojn preskaŭ ducent ;
estri sen ĝi li devis. ....

'213 Savas Raulo per pasportoj ;
nur ĉasatajn judojn. ; Valdemaro
savas ĉiajn ; homojn sen ekskludo.
.....

'214 Kanto pri Valdemar' kaj Nina ;
longe jam progresas ; jam ni dancis
parton kvinan ; kaj baldaŭ dancos
sesan. ....

& Sesa parto. Militfine:

'215 Faris Valdemar' kaj Nina ;
savlaboron sukcesan. ; Jam ni
dancis parton kvinan. ; Venas parto
sesa. ....

- '216 En aŭtuno rusa avanco ; Germanujon minacos. ; Horti finas aliancon ; kaj proklamas pacon. ....
- '217 Sagokruco puĉon faras ; en la sama tago. ; Nun neniu rajto staras ; kontraŭ teroragoj. ....
- '218 Oni malpermesis judojn ; eliri el la ghetto ; sed kadavrojn en Danubon ; ĉiutage ĵetas. ....
- '219 Nina en Monaĥinejo ; de la Sankta Koro ; kun estrino Hildegardo ; nokte savlaboras. ....
- '220 Malfermiĝas pordo subite ; "Vivu Salaŝio!" ; krias deko da plenarmitoj ; kelkaj en ebrio. ....
- '221 "Ha! Por tiaj paperoj malbenaj ; tuta jen fabriko. ; Ni judaĉojn ĉiujn prenas. ; Vi vin identigu!" ....
- '222 Vipas kaj tablon pistole martelas ; ili kaj blasfemas ; monon kaj ornamaĵojn ŝtelas ; monaĥinoj tremas. ....
- '223 Postan tagon ili revenas ... .. ĝenas ... ..
- '224 Sagokrucanoj sen uniformo ; murdas en amoko. ; Oni ne du noktojn dormu ; en la sama loko. ....
- '225 Sagokruco Valdemaron ; al morto juĝas ; ĉar li vivpereon baras ; por multaj kiuj fuĝas. ....
- '226 Sagokruco jam lin ĉasas ; kun mortiga celo. ; Valdemar' malsana kuŝas ; en malvarma kelo. ....
- '227 Flanken la kurtenon tiras ; bruto plenarmita. ; Valdemar' rigardas kun ; indiferento spita. ....
- '228 Bruto lin rigardis zorge ; ĝis el iu angulo ; iu diris "Estas nur ; malsana maljunulo." ....
- '229 Estis lia ŝanco bona ; ke razado mankas. ; Lin brutulo ne rekonas ; pro la barbo blanka. ....
- '230 El la kela ĉambro tiu ; bruto re eliras. ; "Ĉu Langleon trovis vi?" ; brutkamarado miras. ....'231 "Ne, li ne estas tie" ; respondis la unua. ; "Ĉu vi certas? Mi ne kredas!" ; diris tuj la dua. ....
- '232 Enrigardis ankaŭ la dua ; zorge Valdemaron ; sed ne povis identigi ; lin tiu barbaro. ....
- '233 Enrigardis bruto dua; por certecon havi. ; "Mi ne povas lin rekoni ; vi do tamen pravis." ....
- '234 Tiel sub milita vintra ; budapeŝta korto ; Valdemar' saviĝis de ; la sagokruca morto. ....
- '235 Malkonate li aspektis ; pro vizaĝo barba. ; Tial ne kaptiĝis li ; de Morto murde varba. ....
- '236 Budapeŝton ĉirkaŭprenis ; soveta sieĝo. ; Anoj sagokrucaj ĉagrenis ; urbe en la neĝo. ....
- '237 Konkeris Budapeŝton ; soveta armeo. ; Pluvivantojn de juda ghetto ; savis de pereco. ....
- '238 Rodja Malinovskij malferma ; urbo ĝin deklaris. ; Ĉion ajn soldatoj rajtas ; sen puno fari. ....
- '239 Nina diris "Monaĥinojn ; la soldatoj perfortos. ; Ruĝakrucajn vestojn ŝirme ; mi al ili portos." ....
- '240 Baldaŭ soldatoj rusaj venis ; tra la doma pordo ; kaj komencis virinojn ĝeni ; en minaca ordo. ....
- '241 Al soldatoj Nina kriis ; ruse per forta voĉo ; "Ĉu vi helpantojn sindonajn perfortos? ; Meritas vi riproĉon!" ....
- '242 Junaj soldatoj al ŝi respondas ; haltis preskaŭ plore ; "Estimata patrino, ni hontas ; nin pardonu elkore!" ....
- '243 Raul' ne kredis ke danĝeris ; por li soveta flanko ; sed ĉe rusoj malaperis ; kaj mortis en Lubjanko. ....

'244 En printempo paco sonis ;
ĉesis jam pafado. ; Nova registaro
ordonis ; forlasi ambasadon. ....

'245 Paro Langle' Svedujen venas ;
sen eĉ unu groŝo. ; Sin vivteni ili
penos ; kun malplena poŝo. ....

'246 Libron li verkis, Agoj kaj tagoj ;
en Budapeŝto , kaj mendis ; helpon
per aŭtora pago ; kaj Hungarujen
sendis. ....

'247 Ĥaason en Budapeŝto ; libre
Nina rakontis ; pri danĝeroj tre
honeste ; kiel homoj volontis. ....

'248 Oficiala rekono mankis ; por
Valdemar' kaj Nina ; sed honore oni
dankis ; ĉi heroojn fine. ....

'249 Ricevis de Ruĝa Kruco
medalon ; ordenon de Norda Stelo ;
justuloj inter la popoloj ; deklaris
Israelo. ....

'250 Se vi povas pli rakonti ; pri
Langlea faro ; strofon verku por
tondrona ; balado Valdemara. ....

'251 Jen baladon Valdemaran ;
kantis mi kaj prave ; kaj la lingvon
tuthomaran ; kaj multajn vivojn li
savis. ....

'252 Nun mi finas la baladon ; veran
Valdemaran. ; Lian nomon tenu
ĉiam ; en memoro karan. ....)

◀ *Notoj valdemaraj:*

'1 En Feroaj Insuloj travivis ĝis
moderna tempo malnova tradicio
ĉendanci baladojn.

'3 Hugenotoj estis kalvinistoj,
viktimoj de religiaj masakroj, kiuj
ekde jaro 1685 amase forlasis
Francujon. Cento el ili alvenis al
Svedujo.

'5 Mathilda Söderén (1832–1904),
eldonisto kaj verkisto.

'6 Svede "Södermanland" aŭ
"Sörmland", provinco sveona
sudokcidentaŭ Stokholmo.

'7 Emil Viktor Langlet (1824–1898),
arĥitekto.

'9 Spetebyhall, bieno en
sudermanlanda paroko Lerbo apud
Katrineholm'. Nupto estis en 1864.

'10 Filip Langlet (1866–1950),
laboris konstruiste ĉe Robert Nobel
dum 1890–1893 kaj sekretario ĉe
Alfred Nobel 1896-1897 kaj 1899–
1937 instruis en Teĥnika Altlernejo
de Stokholmo.

'11 Abraham Langlet (1868–1936),
doktoro pri ĥemio, instruis en
Chalmers Teĥnika Altlernejo en
Gotenburgo 1896–1933. Grafologo.

'12 Alexander Langlet (1870–1953),
artista kaj multjara prezidanto de
Gotenburga Artista Klubo.

'13 Valdemar Georg Langlet (1872
decembre 17-an –1960 oktobre 16-
a), pionira svedespo kaj ĵurnalisto.

'14 Ludwik Lejzer Zamenhof (1859-
1917) eldonis Unuan Libron en
1887.

'17 Antonina Ĉajkovska (1872-
1948), pionira rusespo.

- '21 Otto Zeidlitz (1860-1943), svedespa multlingvulo, pastriĝis en 1888.
- '22 V. studis en Upsala universitato dum jaroj 1891-1894.
- '24 Upsala Klubo Esperantista fondiĝis en 1891.
- '26 Planlingvon Volapük publikigis inventis kaj publikigis germana pastro Johann Martin Schleyer en jaro 1879. ; Klubo germane "Nürnbergger Weltsprachenverein" en 1888 forlasis Volapukon por Esperanto.
- '30 Laŭbezone anstataŭu la vorton "baldaŭ" vorto "poste", "tuj" aŭ "nun".
- '32 Ilja Ostrovski (1855–1910+?), kuracisto, anoncis en monata gazeto La Esperantisto en 1895 bonvenigon en sia domo.
- '33 "La Esperantisto", plej unua espa gazeto, eldoniĝis en Nurenbergo, Germanujo, dum jaroj 1889-1895. ; Erik Etzel, kamarado de V. en Upsalo.
- '39 Sinjoro W. Waher scipovis paroli nur estone, ruse kaj espe. Kun li V. unuafoje parolis espe sen alia lingvo ebla.
- '41 Lev Tolstoj (1828-1910), grafo kaj verkisto ; Inter la moskvaj rusespoj kiuj akompanis la svedojn menciigis nomo Puĉkovski.
- '42 Ruse "Vojna i mir", kvar volumoj de Lev Tolstoj 1865–1869 ; "Carstvo Boĵije vnuri vas" 1894, malpermesita de la rusa cenzuro.
- '43 Ĉi tiun rezonon de Tolstoj citas V. en "Till häst genom Ryssland" ("Sur ĉevalo tra Rusujo") 1898, sur paĝo 46.
- '47 Antonina rakontis krimeajn popolfabelojn, kiujn V. poste publikigis en sveda gazeto.
- '49 La vaporŝipo nomiĝis Miĥail. ; Nikolaj Afrikanoviĉ Borovko (1863–1913), instruisto, ĵurnalisto kaj pionira rusespo.
- '50 Nikolao Borovko sendis al Z. leteron en 1895(?) demandante kio kondukis Z.on al esp. La respondon Vladimir Gernet el la rusa tradukis en esperanton kaj publikigis en Lingvo Internacia.
- '51 Tiu voĉdono okazis en 1894.
- '57 Vladimir Gernet (1870–1929), pionira rusespo, ĥemiisto kaj vinberinstitutestro.
- '59 En la dua numero de 1895.
- '65 Du vaporŝipojn ili malelektis pro la drinkemo de ties anglaj ŝipestroj. Ili iris per ŝipo Jekaterina II.
- '69 Ahmed paŝao, membro de Grand-sinjora Kortego de la sultano de Otomana Imperio.
- '73 "Lingvo Internacia" eldoniĝis en Upsalo 1895–1899, poste alilande. Unue faris ĝin V., d-ro Krikortz, Paul Nylén (1870-1958) kaj P. Ahlberg.
- '81 La dua rusa vojaĝo de V. estis en jaro 1896.
- '82 Nina Borovko-Langlet (1896–1988) naskiĝis en aŭgusto baldaŭ post la dua vizito de V.
- '84 Aleks laboris por petrolea ekspozicio de Nobel.
- '85 Poste Aleks kaj V. kune vojaĝis al Polujo, Hungarujo kaj Italujo.
- '86 En Budapeŝto oni festis en jaro 1896 mil jarojn post la "landpreno" de Hungarujo.
- '88 Estis en jaro 1897.
- '90 Jasnaja Poljana ("Luma Kampo"), vilaĝo 180 kilometrojn sudob Moskvo.
- '93 Tiun gravan por li interparolon priskribas V. en sia libro "Till häst genom Ryssland", paĝojn 79–84.

- '96 Sergej Aleksandroviĉ, rekta prapranepo de Ŝahin Ĥan Geraj kaj tronheredunto de Tatarujo Krimea.
- '97 Dmitri Ivaniĉ, vilaĝa paca juĝisto en Filonovskaja en 1897. ; La atamano, tio estas kozaka estro, nomiĝis Pugaĉev ; Filonovskaja, vilaĝo en Don-kozaka regiono, 680 kilometroj sudorientob Moskvo.
- '99 En Filinovskaja V. loĝis kun la familio de Pavl Stepaniĉ Fokin kaj liaj edzino Marja Varfolomejevna, filino Ŝurenka, fileto Ivan, patrino Olga Markovna, fratino Dunja, bofrato Avrelian kaj ilia dekkvinjara filino Vanda.
- '106 Signe Paulina Blomberg (1876-1921), flegistino, filino de Karl Evert Blomberg kaj Paulina Grosskopf, edziniĝis al V. en sia hejmurbo Åbo (suome Turku), Finnlando, tiama Rusujo, en 1899.
- '108 Oscar Dua (1829–1907), reĝo de Svedujo 1872–1907 kaj de Norvegujo 1872–1905.
- '110 Emil Langlet (1900–1966), Lars Langlet (1903–1981).
- '112 Svede "Om revolutionsrörelsen i Ryssland" ("Pri la revolucia movado en Rusujo") 1906, pri jaro 1905.
- '114 Sveda Esperanto-Federacio fondiĝis en 1906. V. estis ĝia prezidanto ĝis 1909.
- '115 Svede "Om kriget på Balkan" ("Pri la milito en Balkano") 1912.
- '117 Svede "Frihetskorsset av tredje klass", suome "Vapaudenristin ritarikunta", 1918. Finnlando sendependiĝis en 1917.
- '119 V. iris al Moskvo en 1923.
- '123 V. kaj Nina geedziĝis en 1925.
- '128 Laŭ Traktaĵo de Trianono la 4-an de junio 1920 Hungarujo perdis 72 procentojn de sia teritorio kaj 62 procentojn de sia loĝantaro.
- '129 V. rajdis 1500 km-ojn tra Hungarujo en 1931. Svede "Till häst genom Ungern" 1934.
- '131 Ek de 1932 V. instruis la svedan en Pálmány Péter universitato en Budapeŝto.
- '133 V. estis nepagata sveda kultura ataŝeo en Budapeŝto 1938–1944.
- '134 Adolf Hitler (1889–1945), nazia partiestro 1921–1945 kaj diktatoro de Germanujo 1933–1945.
- '136 Arja, el sanskrita vorto por "nobla", nazie signifas ana al la propra (germana) "raso", ĝenerale homo helkolora haŭte, hare kaj okule.
- '138 Svastiko, aŭ hoka kruco, antikva sunsimbolo, uzita por nazia partio.
- '139 Germanujo invadis Polujon en 1939 septembre 1-an.
- '141 Germanujo okupis Aŭstrujon en 1938 marte 12-an.
- '142 Batalo de Stalingrad (antaŭe nomata Caricin, poste Volgograd) daŭris de 1942 aŭguste ĝis 1943 februare.
- '143 Germanoj puĉis Hungarujon 1944 marte 19-an.
- '144 Per Anger (1913–2002), sveda diplomato.
- '145 Adolf Eichmann (1906–1962), alta oficiro de nazia polico Schutzstaffel.
- '152 Carl Lutz (1895–1975), svisa diplomato.
- '157 Hungare "Nyilaskeresztes Párt – Hungarista Mozgalom", hungara nazieska partio dum 1935–1945.
- '167 Folke Bernadotte (1895–1948), sveda princido kaj grafo. Lin murdis

israelanoj en Jerusalemo dum lia pacmisio por Unuiĝintaj Nacioj.

'169 La ĝenerala sekretario de la eksterlanda ministerio nomiĝis Arnóthy-Jungert.

'179 Friedrich Born (1903–1963), svisa diplomato, delegito de Internacia Komitato de Ruĝa Kruco de majo 1944 ĝis januaro 1945.

'180 Constantin Karadja (1889–1950) rumana diplomato ; Ángel Sanz-Briz (1910-1980) hispana diplomato ; Angelo Rotta (1872–1965), apostola nuncio.

'187 Giorgio Perlasca (1910–1992), itala negocisto.

'188 Vrba-Wetzlerraporto, 1944 aprile, unu el la "Auschwitz-protokoloj", verkita de eskapintoj de Birkenau, nome Walter Rosenberg alias Rudolf Vrba (1924–2006) kaj Alfréd Wetzler (1918-1988).

'191 Pinchas Freudiger (??–19??), ekleziestro kaj membro de Juda Konsilantaro en Budapeŝto.

'194 Gustaf Kvina (1858–1950), reĝo de Svedujo 1907–1950.

'195 Ivan Danielson (1880–1963), sveda diplomato.

'200 Heinrich Himmler (1900–1945), estro de nazia polico Schutzstaffel dum 1929–1945. '201 Horthy Miklós (1868–1957), hungara ŝtatestro dum 1920–1944.

'206 Prins Carl (1861–1951), reĝido de Svedujo, estro de Sveda Ruĝa Kruco 1906-1945.

'209 Raoul Wallenberg (1912–1947), sveda diplomato.

'217 Sagokruca puĉo okazis 1944 oktobre 16-an.

'220 Ferenc Szálasi (-1946), estro de Sagokruca Partio 1932-1946, mortpunita.

'226 Ĉi epizodon priskribas Björn Runberg en sia libro "Valdemar Langlet – räddare i faran" ("V. L. – savanto en la danĝero") 2000, paĝon 37.

'237 Soveta armeo prenis Budapeŝton en 1945 januare 16-an.

'238 Rodion Malinovskij (1898 – 1967), soveta marŝalo kaj ministro pri defendo 1957-1967.

'242 Pri ĉi epizodo Nina foje parolis, diris Pieter Langlet kaj Monika Langlet-Forsberg, genepoj de V., en 2015 aprile.

'243 Lubjanko, malliberejo en Moskvo kaj centro de soveta spiona agentejo NKVD, poste nomata KGB. Supozeble tie en 1947 Raul' mortis.

'246 Svede "Verk och dagar i Budapest" 1946. La monon pro la libro V. uzis por sendi krizan helpon al Hungarujo.

'247 Svede "Kaos i Budapest" 1982, espa traduko en 2001.

'249 Svede "Röda Korsets silvermedalj" 1946 ; "Nordstjerneorden" 1949? ; hebree "Hasid Ummot Ha-'Olam", "Jad Vašem" 1965.

'251 Oni taksas ke la Langlea agado en la militfino savis inter dekmil kaj dudek mil homojn, sed eble pli.

>

Fino

ĈĜĤĴŜ ŭ ĉĝĥĵŝ ŭ ŬŬ ÇĔİŒÇęĕïœ
Ññ ÂÊİŌŪ âêîô

ABCDĔEFGHIJ KLMNOPQRSTÞ
UVWXYZÆØÅÄÖ abcdĕefghij
klmnopqrstþ uvwxyzæøåäö